BELGIË-BELGIQUE
P.B.
9099 GENT X
BC 5903

BASTT vzw

oistat

Tijdschrift - Toegelaten gesloten
Afgiftekantoor Gent 9099
Erkenningnummer P 309560

PROSCENIUM

TIJDSCHRIFT VOOR
THEATERTECHNIEK
THEATERARCHITECTUUR
SCENOGRAFIE

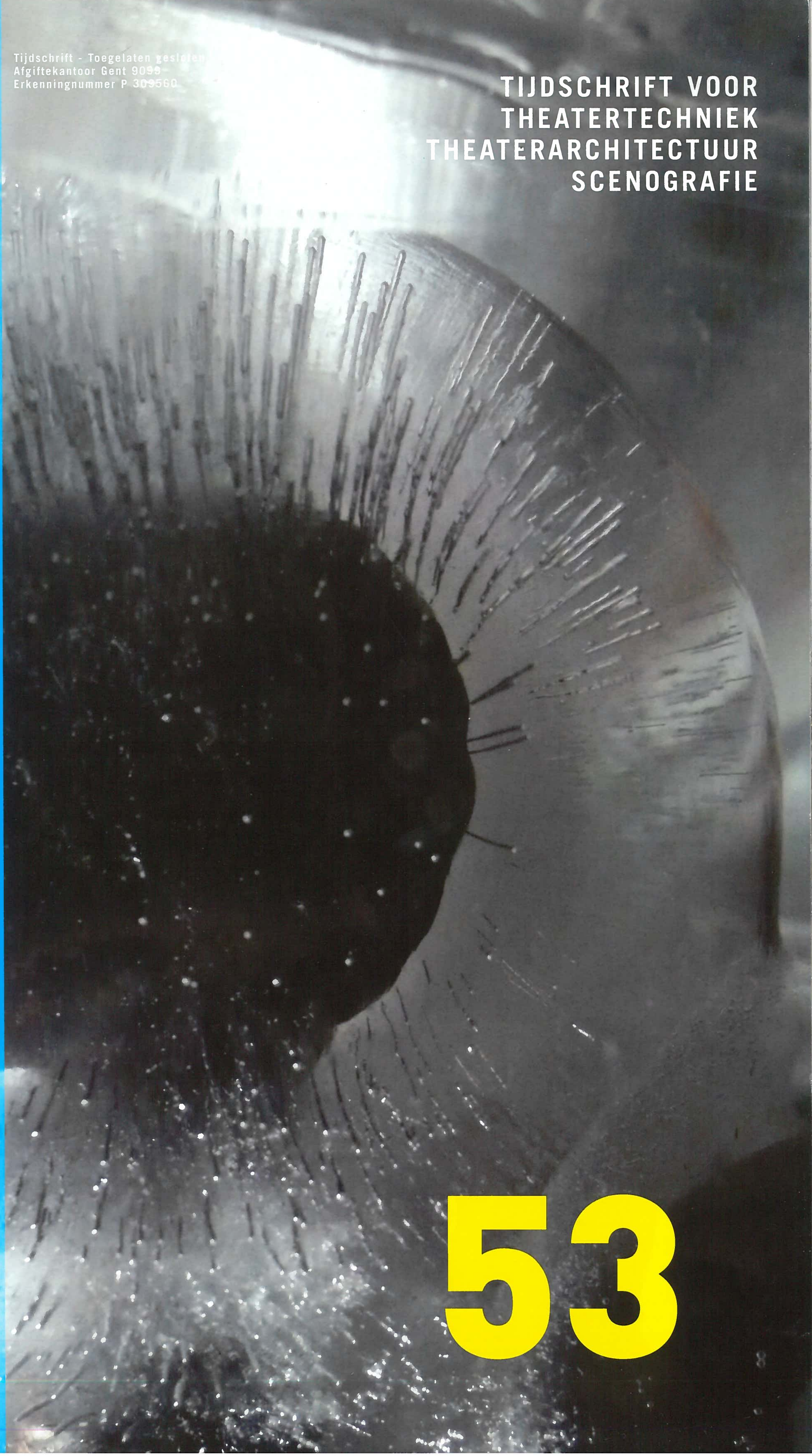

53

vzw BASTT
Saintelettesquare 19
1000 Brussel

Driemaandelijks
Jaargang 14
dec 2009-jan febr 2010

SENNHEISER

MKE 1

Our Smallest Sound Pro

Whether for musicals and live shows or for broadcasting applications, the MKE 1 handles the job. It's at its best in all situations where a microphone needs to be virtually invisible so that it will pick up what it is meant to pick up – perfect sound.

www.sennheiser.be

Visit us at the IBC from 12-16 September, Rai Amsterdam, Hall 8 Stand C 51

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR THEATERTECHNIEK THEATERARCHITECTUUR SCENOGRAFIE

Jaargang 14
Nr. 53 - december 2009

Proscenium is een publicatie van
BASTT
Belgische Associatie
van Scenografen en Theatertechnici vzw
aangesloten bij OISTAT

Zetel en secretariaat
Saintelettesquare 19
1000 Brussel
E-mail: bastt@bastt.be
website: www.bastt.be

Redactie Proscenium
Azalealaan, 30
1030 Brussel
Tel.: 02 215 08 52
E-mail: proscenium@bastt.be

Hoofdredactie
Rose Werckx

Werkten mee aan dit nummer:

Yves De Bruyckere
Luc Dhooghe
Bart Magnus
Sieber Marly
Geert Torfs
Carla Vanmuysen
Yves Van Roey
Rose Werckx

Cover

"Permafrost" 2009,
Arnoudt Jacobs

Druk
Sintjoris - Nevele

Vormgeving: www.brusselslof.be

Prijs per nummer: 12,00 €
BASTT Lidgeld: 40,00 €
BASTT Lidgeld studenten: 15,00 €
Bank: 402-5525161-38 van BASTT vzw
Buitenland
Prijs per nummer: 17,00 €
BASTT Lidgeld: 50,00 €
IBAN: BE24 4025 5251 6138
BIC: KREDBEBB

Teksten, foto's en illustraties mogen enkel worden overgenomen mits voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Verantwoordelijke uitgever
Jan Strickx
Steenweg op Aalst, 134 c
B-9308 Hofstade-Aalst

Adverteerders:
AMPTEC Stage Studio Technology - APEX - AUVICOM - JEZET SEATING - SENNHEISER Belux - SERVIO - SLP - TTAS - VAKBEURS THEATERTECHNIEK - VERBIEST

INHOUD

06

Theaterarchitectuur
ARCHITECTUUR ALS DEUS EX MACHINA

Het gedeeltelijk verbouwen van het voormalig schermenhuis van de Bourla tot kantoren voor het Toneelhuis.

11

Ecologie
SPAAR DE GLOEILAMP

Het is aannemelijk dat dit dwaze besluit gerepareerd wordt. Eco-nieuws.

15

Geluid
OP ZOEK NAAR KLANKBRONNEN

Er zijn heel wat klankbronnen die nog kunnen aangeboord worden door geluidstechnici. De al gedigitaliseerde geluiden mogen niet de enige input van klankfragmenten worden.

20

Licht
LICHTFESTIVALS ZETTEN EUROPESE STEDEN IN WINTERSE GLOED.

Artisten en designers, die met licht werken, zijn actief sinds de jaren negentig. Het is een jonge kunstvorm.

25

Interview
TWEEBAND

Een gesprek omtrent dilemma's in de theatersector.

28

Scenografie
SCENOGRAPHY EXPANDED
INFO SYMPOSIA

Verder
BASTT NIEUWS - VARIA

DPA
MICROPHONES

Eén microfoon voor meerdere instrumenten!

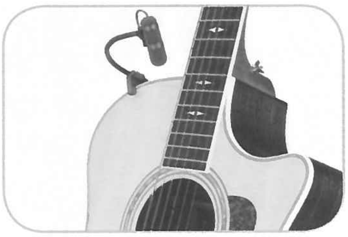

Gratis 4099 instrumentclips

DPA Kerst-promo:

- een supercardioïde instrumentmicrofoon van superieure kwaliteit
- 3 montage clips voor zowel **viool, mandoline, gitaar, dobro, basklarinet, saxofoon, trompet, trombone, etc.**
- XLR-adaptor met belt clip

Inzetbaar bij bijna elk professioneel draadloos systeem op de markt dankzij het DPA connector system.

Slechts één clip nodig?
Koop je 4099 met gratis beltpack adapter naar keuze.

Geldig tot 25 december 2009!

AMPTEC
professional sound solutions

Duifhuisweg 11 - Industriezone "Het Dorpsveld" - B-3590 Diepenbeek - Belgium
http://www.amptec.be - sales@amptec.be - Tel: +32 (0) 11/28.14.58 - Fax: +32 (0) 11/28.14.59

EEN HARTVERWARMEND VERHAAL ALS WENS VOOR EEN MOOI EN HUMORVOL 2010!

De redactie.

KERSTMIS GAAT VOORBIJ, NET ALS THEATER...

Kerstnacht, toneelknecht Kees fietste door een uitgestorven stad. Voorbereidingen voor de familievoorstelling, die op tweede kerstdag in première zou gaan, hadden hem gesloopt. Deze middag was de laatste try-out geweest. Het publiek reageerde uitzinnig. Ovationeel zelfs. Maar de jongens hadden dat niet eens gemerkt. Ze changeerden terug en gingen verder met het werk waar ze door al die try-outs niet aan toe waren gekomen. Er werd weer belicht, onder het decor werd gelast en Kees was gaan sleutelen aan een ingewikkeld railsysteem. In een uitgestorven kantine hadden ze daarna nog en biertje gedronken, elkaar prettige kerst gewenst en toe was iedereen naar huis gegaan. Kees scheurde van de honger. Zijn grootste zorg was nu veel eten en een kerstontbijt voor de volgende ochtend. Eerste kerstdag. Eindelijk een vrije dag. Acht weken werken, werken, werken. En het was nog niet klaar. Het gezelschap zou de klap, die deze familievoorstelling uitdeelde, dit seizoen vast en zeker niet meer te boven komen. Nog even en kees ging Knock-out.
Bij snackbar 'Pinguin' in de Runstraat brandde licht. Hij stapte binnen.
'Bent u open op kerstavond?' vroeg Kees verbaasd.
'In Egypte geen kerst, hier geen kerst,' antwoordde de man achter de vitrine vol frituurwaar beslist.
'Het is wel Kerstmis,' wierp Kees tegen, wijzend op de feestelijke overspanning van lampjes boven de doodstille straat.
'Wel buiten,' gaf de man toe. 'Niet in Egypte.'
'Is dit Egypte?' vroeg Kees, die het nog niet helemaal begreep.
'Ja,' zei de man aarzelend. 'Deur dicht alstublieft, in Egypte warm.'
Kees had de deur achter zich dichtgedaan en was op een krukje gezakt. Hij haalde diep adem en keek om zich heen. In snackbar 'Pinguin' was het inderdaad geen Kerstmis. Dit was een Egyptische enclave midden in Amsterdam. Er klonk vreemde muziek. En er gebeurde ook iets vreemds in zijn hoofd. Hij kon opeens heel goed nadenken. Niet meer alleen over te grote decors op een te klein toneel en trailers die maar niet leegkwamen. Het was alsof Kees van een andere planeet naar de aarde keek en de schouwburg zo klein was dat hij hem niet kon zien. Daar werd hij heel erg rustig van. De Egyptische snackbarhouder zette de bestelling voor hem neer en voor het eerst in weken kon hij weer langzaam eten. Kees wilde net aan zijn tweede portie patat en aan het grote denkwerk over zijn leven beginnen toen de deur van de snackbar openzwaaide en er een soort atleet met een grote tas binnenstapte. Die begon zich meteen, tot grote schrik van de uitbater, te ontdoen van veel broeken, jassen en truien.
'Bloody fucking matineeshow of the stupid Nutcracker! Vier blikjes Spa en twee Marsen, alstublieft!' riep hij. En verzuchtte daarna: 'ik wou dat ik in Montana was, bij my family. Maar tomorgen I have to dance in dat stomme stadstheatre, Jesus Christ!'
Hij liet zich op een krukje naast dat van Kees vallen.
'Ik ook theater,' zei Egyptenaar vrolijk. 'Opera Aïda in onze woestijn. Thuis in Egypte. Mijn hele familie figurant. Gratis eten. Onze piramides was decor. Wel raar, olifanten uit Europa en piramides decor. Wie doet dat nou? Opera in woestijn? Idioot, die Europeanen. Helemaal gek! Opera ging gewoon voorbij. Alle werk voor niks. Maar onze piramides zijn nog altijd daar.' 'Dus geen decor,' voegde hij eraan toe.
'Decor is iets dat je heen en weer sleept, bewaart en dan weggooit,' bevestigde Kees terwijl hij zijn mond afveegde.
'Ja,' riep de Egyptenaar blij. 'Buiten is kerstmisdecor. Over twee weken verdwenen. Alles voor niets!'
Hij begon opeens hard te lachen. 'Maar ik heb wel veel geld verdiend met opera Aïda. Heel veel! Theater in woestijn is beter dan patabakken.' Hij hikte van de lach. Toen begon ook de Amerikaan te lachen. 'You made my day, man. Beter dancing dan bakken! Yes Will you tickets voor my kerstshow tomorgen?'
'Nee, ik werk altijd,' zei de Egyptenaar beleefd.
De Amerikaanse danser duwde twee kaartjes in Kees' handen.
'Tickets fort that bloody fucking Matineecracker tomorgen.'
'Thanks.' Kees keek naar de kaartjes. Hij wist meteen wat hij moest doen: hij zou nu, op dit moment, hier, vanuit Egypte, zijn moeder opbellen en met haar op eerste kerstdag naar de Notenkraker gaan. Een jarenlang opgebouwd en onderdrukt schuldgevoel gleed van hem af.
'Hoi, mam.'
'Kind! Wat is er?'
'Niks hoor, ik ben net klaar met werken. Wat doe jij morgen?'
'Morgen? Op eerste kerstdag? Ik heb oom Jan en tante Pia tot na oud en nieuw op bezoek. We komen net van de nachtmis.'
Kees was even stil.
'Hoezo?' vroeg zijn moeder.
'Oh, niks. Ik heb kaartjes voor de Notenkraker.'
'Jammer, kind. We zijn hier met zijn dreën.'
'Ja', zei Kees helemaal uit het veld geslagen.
'Werk je niet te hard, kind? Gaat het wel goed met je?'
'Ja, mam, Prettige kerst hé.'
'Jij ook. Dag kind.'
'Dag, mam.' Hij legde op en draaide zich om.
De Amerikaan stond met uitgestoken hand voor hem. Zijn vier blikjes Spa en twee Marsen waren op en hij had zich weer helemaal aangekleed.
'Merry Christmas, pal.'
'Gelukkig kerstfeest.'
'Merry Christmas,' zei hij ook tegen de Egyptenaar maar die weerde de bezwering af.
'May your God bless you,' herstelde de danser zich.
De Egyptenaar reageerde nu verheugd. Hij kwam achter de vitrine vandaan, opende de deur en liet hem uit. De Amerikaan verdween in de nacht.
'Kijk!' De Egyptenaar wees naar de feestverlichte straat.
Het was zachtjes begonnen met sneeuwen.
'U heeft witte kerst.'
In Egypte geen sneeuw,' mompelde Toneelknecht Kees terwijl hij het geld op de vettige vitrine legde. 'Terug naar Kerstmis.' Het klonk als een somber afscheid.
'Kerstmis gaat voorbij, net als theater,' bemoedigde de snackbarhouder nog net voordat Kees de deur achter zich dicht trok.
De hele eerste kerstdag lag Kees in bed. Zijn rug deed pijn, hij had steken in zijn knieën en zijn schouders zaten vast. Een keer opende hij de gordijnen en keek naar buiten. Er reden auto's. Mensen op weg naar familie. Snel had hij het gordijn weer dicht gedaan. De kaartjes voor de Notenkraker bleven ongebruikt op de tafel liggen.
Op tweede kerstdag ging Kees weer naar zijn werk. Gewoon eten om tien uur. Alsof het geen Kerstmis was. Een dag als alle andere. Hij stond met een kopje koffie midden op het toneel midden op het toneel. Boven hem hing de kap propvol. Er was geen kluit meer over. Hij zag een zaal met lege stoelen. Er klonk getimmer en belichters riepen getallen naar elkaar.
'Dit is geen Egypte,' zei toneelknecht Kees in zichzelf. Hij haalde zijn sleutelbos uit zijn broekzak en begon rammelend met die sleutels 'Jingle Bells' te zingen. Net zo lang tot alle jongens, boven in het decor, onder de praktikabels, op zij- en zaalbruggen, in de Genie, aan de trekkenwand, op de rollenzolder, bij de laad- en losopening en zelfs in de vrachtwagen, met hun sleutels rinkelend meezongen. De kleedsters kwamen met armen vol schone was aangelopen en luisterden verbaasd naar een schor krakend kerstkoor dat verspreid in een toneeltoren zichzelf moed en kracht in zong.

Niko Bovenberg.

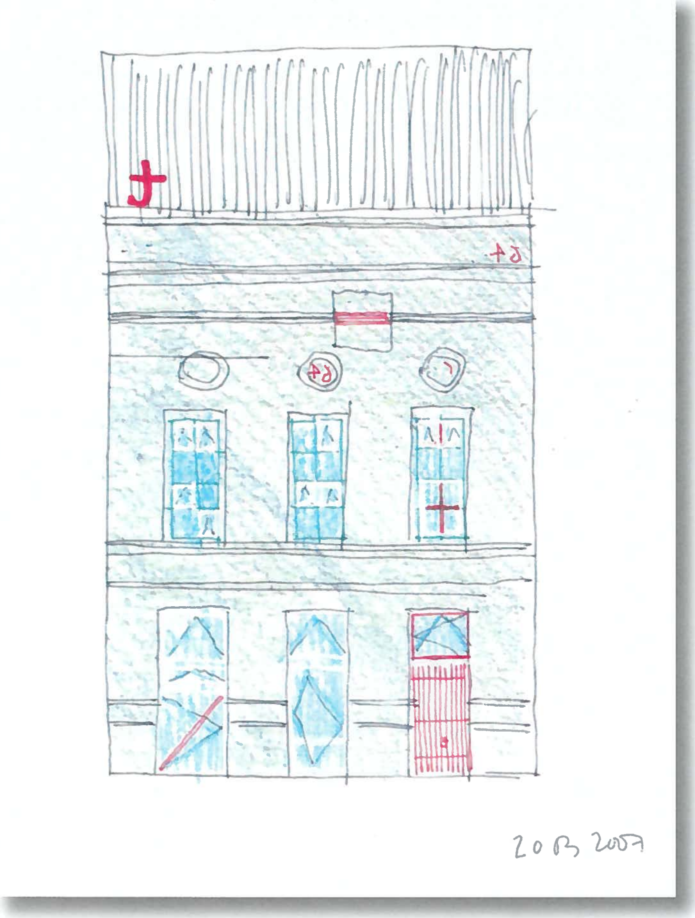

Schets Voorgevel

Tekening Voorgevel

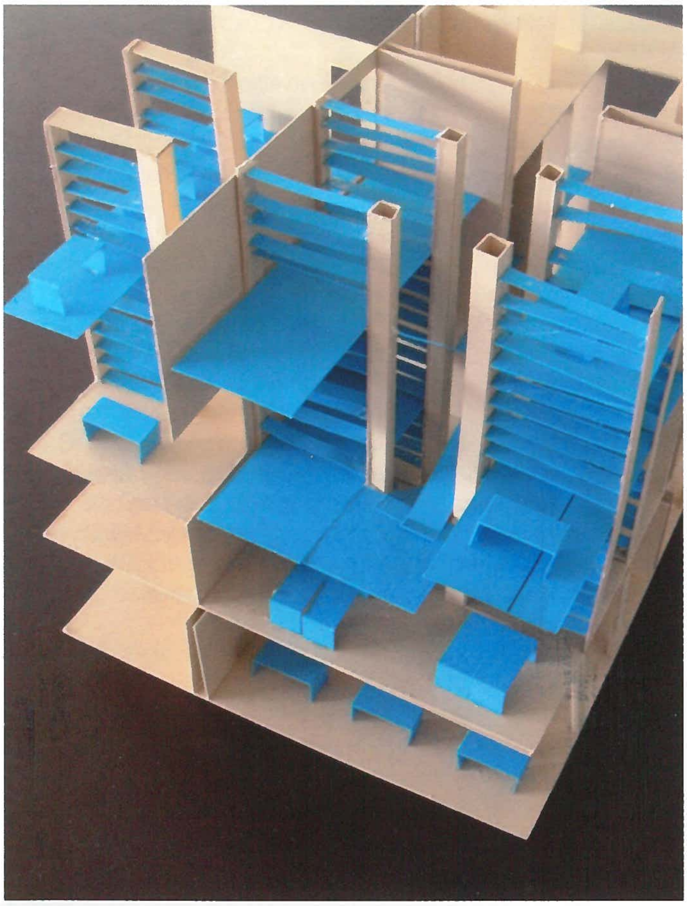

Maquette

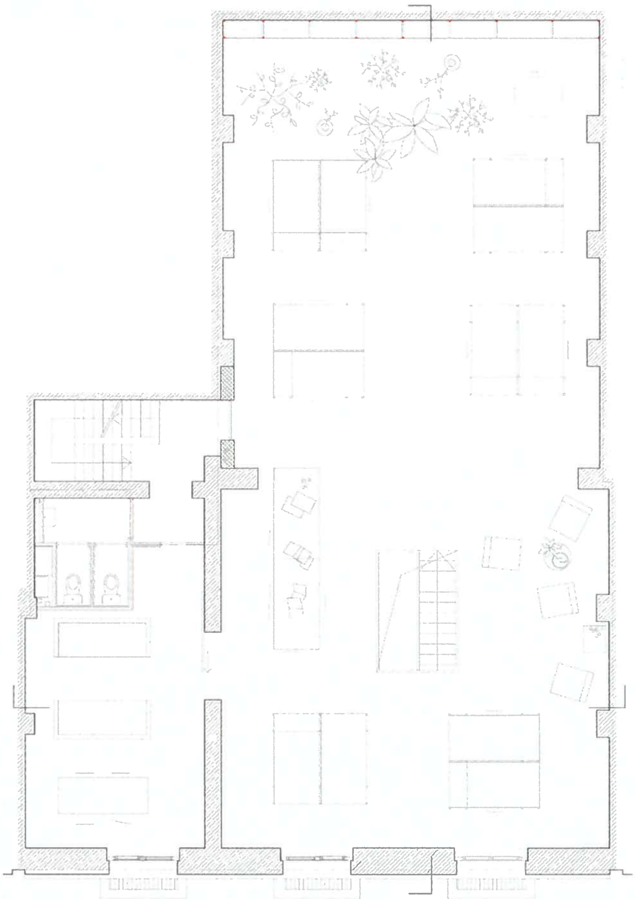

Plan - nieuwe toestand - nivo +1000

ARCHITECTUUR ALS DEUS EX MACHINA

KOEN VAN SYNGHEL

˜Permanente tijdelijkheid' is de paradox die de architect Eyal Weizman bedacht om de mechanismen te benoemen die van Palestina een 'bezet' land maken. ˜Permanente tijdelijkheid' slaat echter niet uitsluitend op oorlogssituaties. Uiteindelijk heeft weinig wat de mens maakt, eeuwigheidswaarde. Hardnekkig is nochtans de gedachte dat architectuur zich schrap moet zetten tegen het sluipende verval van de tijd.

Voorgevel voor de verbouwing, foto: Luc Dhooghe

In de schaduw van de Antwerpse Bourlaschouwburg staat zo'n onopvallend monument; het 'schermenhuis'. Dat bouwwerk deed jarenlang dienst als decormagazijn. Metershoge decorstukken werden er in een strak gecompartimenteerde ruimte opgeslagen.
Met het verdwijnen van het vaste repertoiretheater verloor dat depot zijn reden van bestaan. De Bourlaschouwburg had veeleer nood aan kantoorruimte. De uitdaging was dan ook: hoe dat dwangmatig in kleine hokken verdeeld gebouw ombouwen tot een backstage, waar onder meer de ploeg van het Toneelhuis kon worden ondergebracht?

De casting van Jan De Vylder Architecten blijkt vandaag een meer dan gelukkige keuze. De Vylder en Trice Hofkens demonstreerden in vroegere projecten al een groot vertrouwen in vormen van 'tijdelijkheid'. In hun architectuur streven ze vaak naar een conditie van onafheid, een soort gestolde improvisatieoefening. Zo blijft er ruimte over voor de gebruikers en de bewoners, om nadien zelf aanpassingen uit te voeren in functie van nieuwe situaties die het leven opdringt.
In zekere zin lijkt die vorm van permanente tijdelijkheid de signatuur te zijn geworden van Jan De Vylder Architecten. Getuige daarvan de veelvuldige toepassingen van de 'stempel', het werktuig dat bouwvakkers gebruiken om constructies tijdelijk te stutten op de werf.

Ook in het schermenhuis, waar schijnbaar achteloos gaten werden gezaagd in de betonnen wanden, of stalen kolommen werden weggeknipt, duikt de stempel op. Alsof de nieuwe stalen balken ondergedimensioneerd waren. Dat begint natuurlijk wat op een gimmick te gaan lijken. Zeker als je de andere projecten kent waar de stempels de plaats overnamen van klassieke kolommen in staal of beton.
Maar dat is detailkritiek. Het knappe aan de ingreep van De Vylder is dat hij letterlijk de schotjesgeest uit het decoratelier slaat door strategisch dwars- en diagonaalzichten te componeren. Waar nodig liet hij houten vloeren tussen de bestaande wanden leggen. Maar steeds blijft de geest van het oorspronkelijk gebouw overeind, omdat elke nieuwe ingreep zich scherp aftekent. Hetzij door fel signaalrood, hetzij door een laagje behangpapier.

Ruimtelijk schikken de kantoren zich rond een hoge vide die deel uitmaakt van de inkomhal. Het pand werkt daardoor als één geheel. In zekere zin zou je kunnen gewagen van een architectuur die het theaterteam bevestigt in haar gemeenschappelijkheid, in haar gezamenlijke artistieke doel.

Voorgevel nieuwe toestand, foto: Filip Dujardin

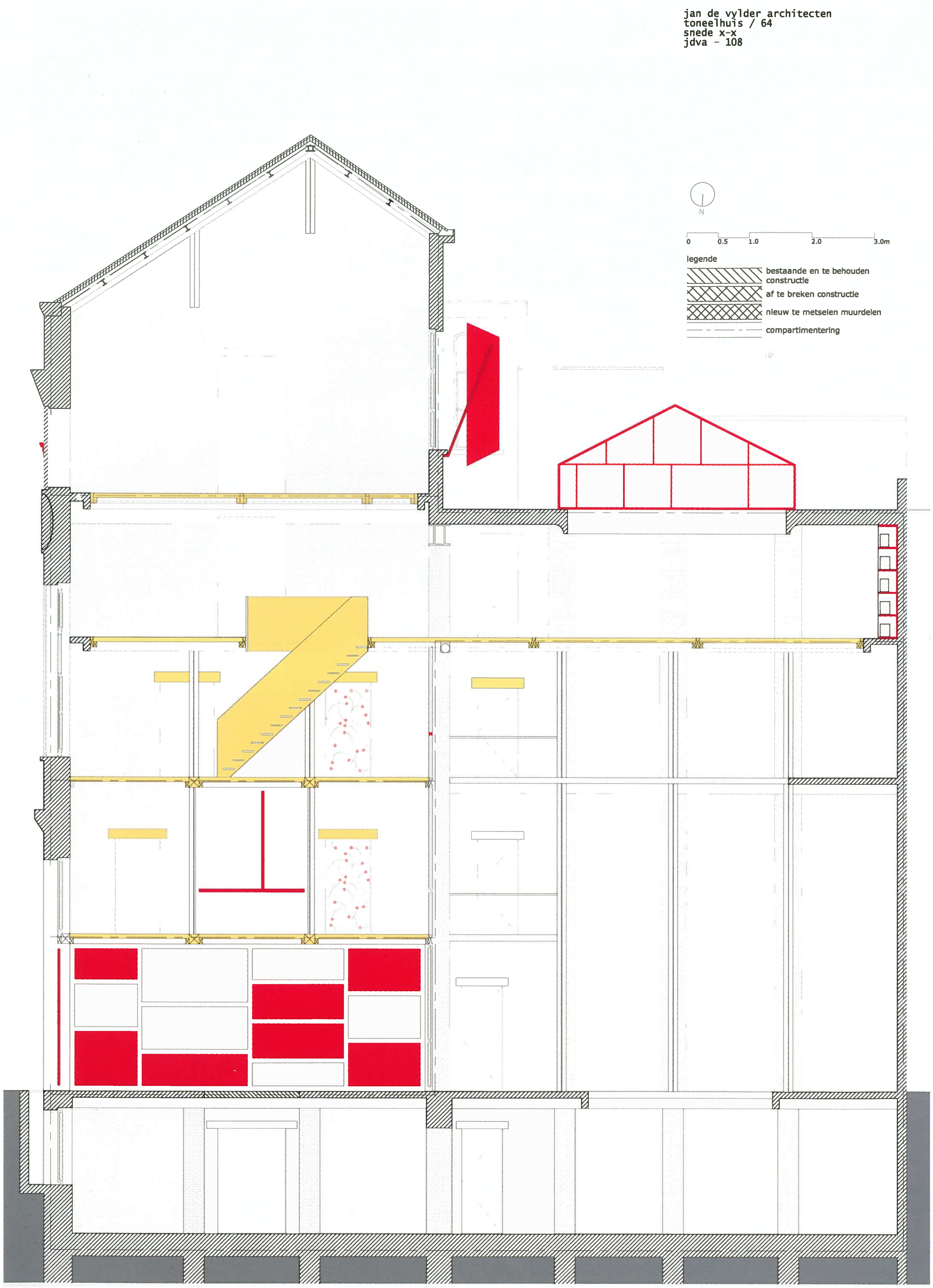
jan de vylder architecten
toneelhuis / 64
snede x-x
jdva - 108
N
0
0.5
1.0
2.0
3.0m
legende
bestaande en te behouden constructie
af te breken constructie
nieuw te metselen muurdelen
compartimentering

Doorsnede

Op de bovenste verdieping huist de artistieke ploeg. Een betaalbare serre verving een oude koepel, waardoor die etage zich ontplooit als een no-nonsense landschapskantoor.
Helemaal onder de nok schuilt een grote repetitie- en vergaderzaal, een ruimte die vrijkwam door de oude structuur weg te knippen.

Het wegknippen van een tweetal kolommen uit het stalen skelet, om een grote vrije ruimte te scheppen, heeft iets aandoenlijks. Een staaltje ingenieurspoëzie, zeg maar gerust. Want met gezond boerenverstand werden twee zwevende stompjes kolom met niet meer dan een paar trekstangen omgetoverd tot een spant dat de hele zaal verbindt. Of hoe de architect en de ingenieur de theaterlui een onvermoede deus ex machina cadeau deden.

De verbouwing van het Bourla-schermenhuis put haar kracht uit het eenvoudige statement dat architectuur een stellingname is ten aanzien van de tijd. Wie zoals Jan De Vylder het ijdele streven naar eeuwigheid opgeeft, en de notie van permanente tijdelijkheid volop omarmt, die creëert willens nillens genereuze gebouwen. Die ontdoet architectuur van nutteloze ballast en brengt haar terug tot infrastructuur.
De Vylder is erin geslaagd om met de verbouwing van het schermenhuis een culturele infrastructuur te ontwerpen die faciliteiten biedt, zoals een 'lege' theaterscene vrijheid biedt aan theaterlui van allerlei pluimage.
Ondanks het dwingende keurslijf van het historische schermenhuis, wisten de architecten met intelligente ingrepen een grote vrijheid te puren.

Uit: De Standaard 24 november 2009

De vide, foto: Koen Broos

HET GEDEELTELIJK VERBOUWEN VAN HET VOORMALIGE SCHERMENHUIS VAN DE BOURLA TOT KANTOREN VOOR HET TONEELHUIS

Ligging:
Orgelstraat 7 Antwerpen

BOUWTEAM

Opdrachtgever:
Het Toneelhuis Antwerpen

Architect:
Jan De Vylder architecten Gent

Studiebureau Stabiliteit:
UTIL Brussel

Studiebureau technieken:
RCR-raadgvend ingenieursbureau cvba Herent

Studiebureau Akoestiek:
DAIDALOS-PEUTZ bouwfysich ingenieursburea Leuven

Studiebureau veiligheidscoördinatie:
BUREAU BOUWTECHNIEK nv Antwerpen

interieur eerste verdieping, foto Filip Dujardin

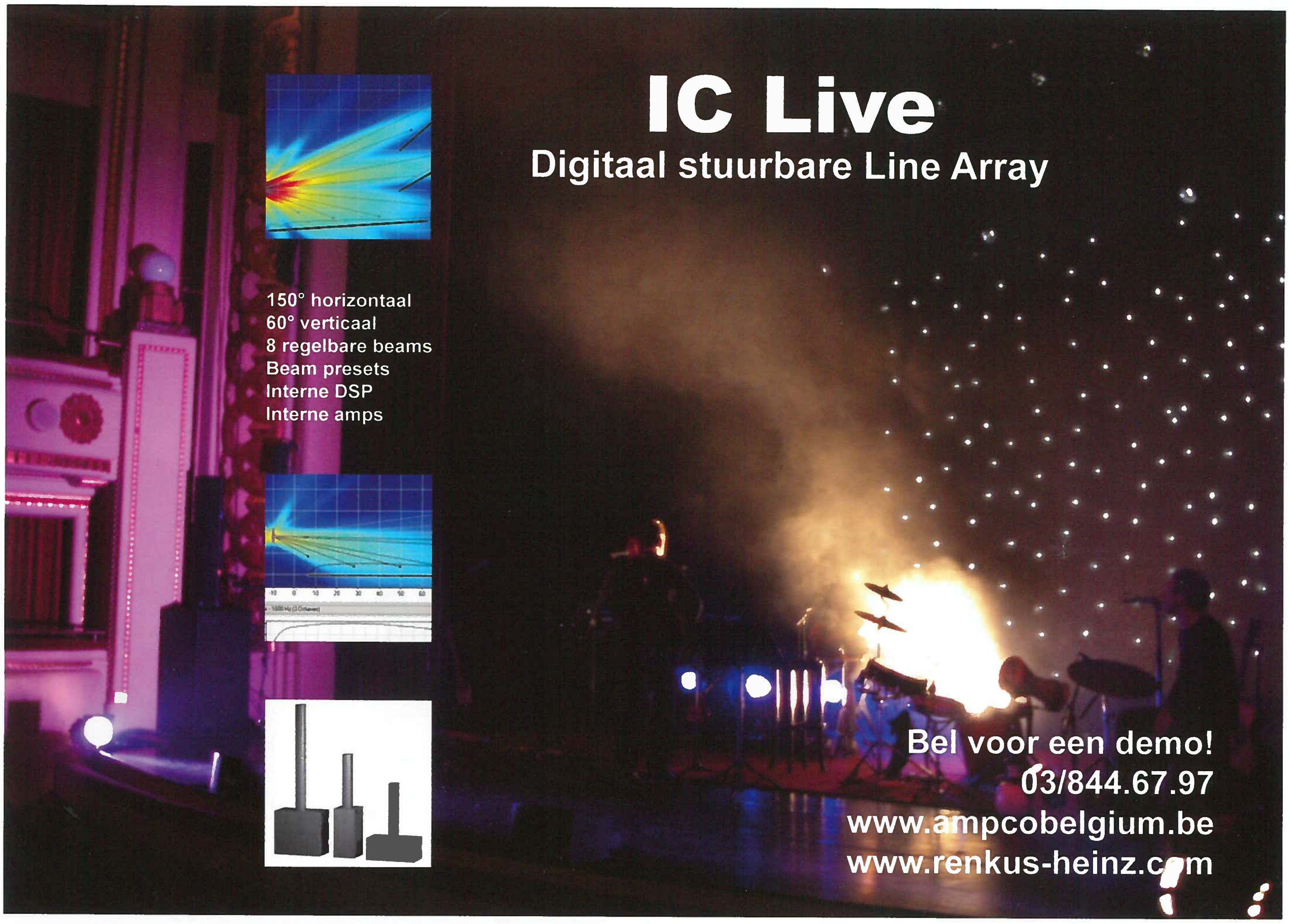
IC Live
Digitaal stuurbare Line Array
150° horizontaal
60° verticaal
8 regelbare beams
Beam presets
Interne DSP
Interne amps
Bel voor een demo!
03/844.67.97
www.ampcobelgium.be
www.renkus-heinz.com

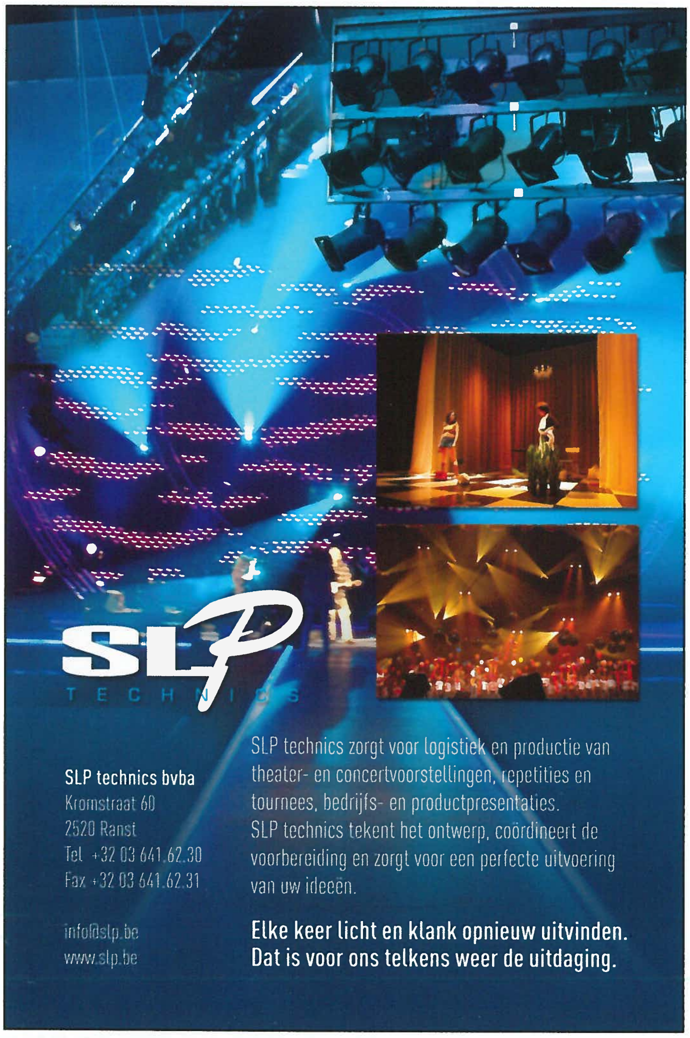
SLP
TECHNICS
SLP technics bvba
Kromstraat 60
2520 Ranst
Tel +32 03 641.62.30
Fax +32 03 641.62.31
info@slp.be
www.slp.be
SLP technics zorgt voor logistiek en productie van theater- en concertvoorstellingen, repetities en tournees, bedrijfs- en productpresentaties.
SLP technics tekent het ontwerp, coördineert de voorbereiding en zorgt voor een perfecte uitvoering van uw ideeën.
Elke keer licht en klank opnieuw uitvinden.
Dat is voor ons telkens weer de uitdaging.

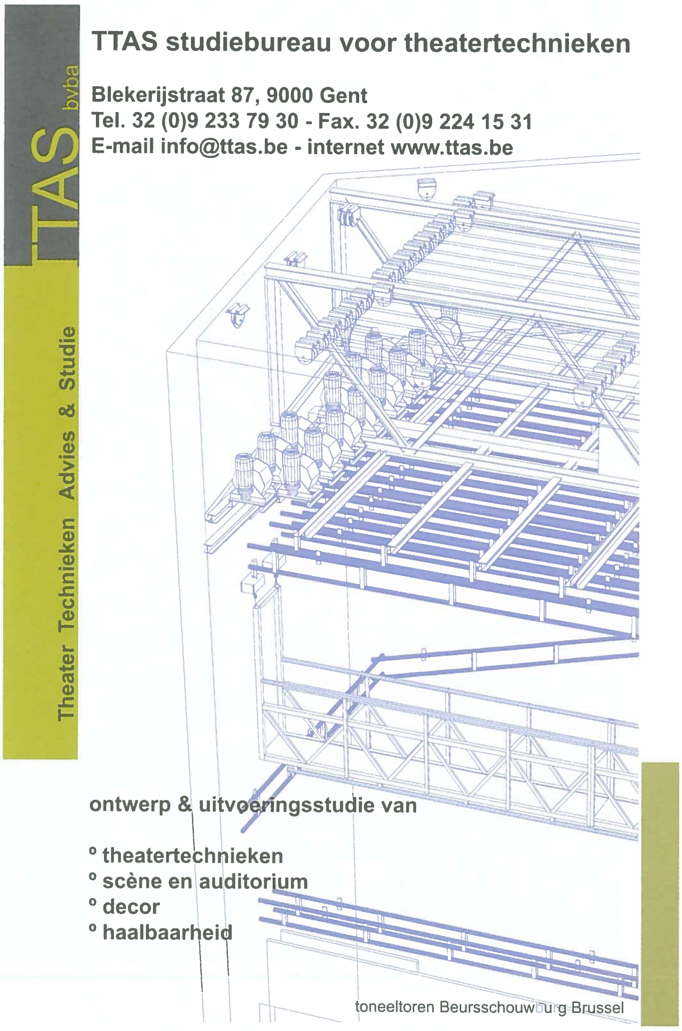
TTAS bvba
Theater Technieken Advies & Studie
TTAS studiebureau voor theatertechnieken
Blekerijstraat 87, 9000 Gent
Tel. 32 (0)9 233 79 30 - Fax. 32 (0)9 224 15 31
E-mail info@ttas.be - internet www.ttas.be
ontwerp & uitvoeringsstudie van
° theatertechnieken
° scène en auditorium
° decor
° haalbaarheid
toneeltoren Beursschouwburg Brussel

SPAAR DE GLOEILAMP!

HENK VAN DER GEEST

De gloeilamp is de mooiste lichtbron die we hebben. Het EU-verbod is ondoordacht, vindt Henk van der Geest. Hij doet een oproep aan iedereen die licht een warm hart toedraagt.

Op 1 september werd de wereld een stuk minder glansrijk. Het Europees Parlement heeft een maatregel genomen die de wereld groen moet kleuren door het verbieden van de onvolprezen gloeilamp in ons huis. De maatregel is gericht op consumenten, op het licht in huis, het licht waar we mee zijn grootgebracht. Maar het heeft ook grote consequenties voor professionele toepassingen.
Het verbod heeft een grote impact op ons leven en niet veel mensen zijn zich daarvan bewust. Het natuurlijke spectrum van de gloeilamp wordt vervangen door het synthetische licht van spaarlampen en van nog niet uitontwikkelde led lichtbronnen. Dit zou de wereld een stukje beter moeten maken. Maar de kwaliteit en het karakter van licht hebben geen deel uitgemaakt van de overweging om deze maatregel in te voeren. Ja, als je het alleen bekijkt vanuit economisch perspectief dan zou het iets kunnen schelen in de portomonnee van de consument. Hoewel er geen garantie is op de levensduur van alle 'innovatieve' lampen. Veel wetenschappers vragen zich zelfs af of de uitstoot van $CO2$ door het verbod wel echt verminderd wordt. Veel cijfers waar de besparing op is gebaseerd zijn aannames.
De vraag is hoe deze maatregel ons anders raakt dan de persoonlijke 'inconvenience' die hieruit voortvloeit. In de professionele wereld van het theater, bij de afdeling licht zullen er niet veel veranderingen zijn. Theaterlampen zijn specials en die blijven bestaan. Theaterlampen zijn al vele jaren geleden veranderd naar de heldere halogeen versies. We gebruiken de efficiency van halogeen echter alleen om feller te kunnen belichten, niet om energie te besparen. We hebben ook de gasontladingslampen ontdekt, veel van de moving lights zijn er mee uitgerust. Maar die worden mechanisch gedimd en staan verder altijd aan, al zie je dat niet. Er schijnt geëxperimenteerd te worden met hot-restrike lampen die uitgaan wanneer de shutter dicht staat en onmiddellijk aanspringen als hij opengaat. Geen van deze zaken, behalve misschien de laatste, is bedacht vanwege energiebesparing.
De gloeilamp zelf wordt vaak op het toneel gebruikt, als een twinkelende ster of als belangrijk artefact binnen het concept van het lichtplan. De gloeilamp heeft belangrijke rollen gespeeld in vele voorstellingen. Ook kennen we de knipperlichten rond de posters van musicals, en achter de schermen speelt de gloeilamp de hoofdrol in de kleedkamer om de make-up te kunnen beoordelen. Voor de knipperlichten buiten zijn er goede alternatieven maar kan de gloeilamp gemist worden voor het beoordelen van de schmink en bij kostuumpassen? Kan de gloeilamp gemist worden in de zaal waar het in een vloeiende beweging het begin van de voorstelling inleidt? Kan de gloeilamp gemist worden in onze menselijke omgeving, die ons echte kleuren laat zien en ons op ons best laat zien bij een avondje naar de opera? Dus wat betekent deze maatregel?

Goudstandaard

Het gloeilampverbod is een EU-maatregel. De EU wil dat elektrische apparaten zuinig zijn en maakt daar regels voor. Die zijn er voor wasmachines, computerschermen en verwarmingstoestellen en daar zijn we allemaal blij mee. Maar bij de gloeilamp ligt het toch anders. Gloeilampen kunnen al energiezuiniger gemaakt worden door ze als halogeenlamp te fabriceren. Dat scheelt 30 procent in stroomverbruik en ze gaan twee keer zo lang mee. Een IRC coating, dat is een infrarood laag die maakt dat de hitte in de lamp blijft, scheelt nog eens 30 procent. Dat bespaart al de helft van de stroom, want 70 procent van 70 procent is 49 procent.
De EU-commissie vond dat niet genoeg en de lichtindustrie zag een kans om de geflopte spaarlamp te promoten. Het licht dat de spaarlamp geeft is zo slecht dat de consument dat al jaren niet accepteert. Bovendien zitten er gevaarlijke stoffen in, met name kwikdamp. Die komen grotendeels in het milieu omdat slechts 20 procent van de

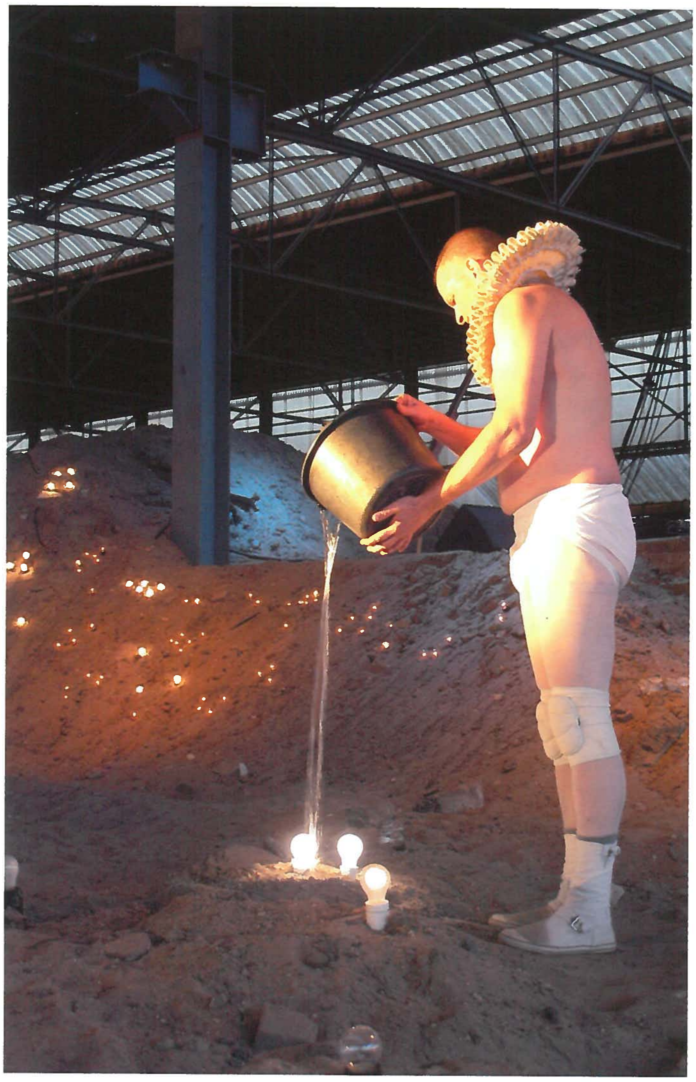

Gloeilampen in het lichtontwerp van Vinny Jones bij de voorstelling De Montan van Dogtroep (2008), ©Vinny Jones

spaarlampen gerecycled wordt. Toch werd de EU overgehaald om nu al maatregelen te nemen, omdat de led het van de spaarlamp zou moeten overnemen. Een inferieur product wordt vervangen door een product dat nog niet uitontwikkeld is! Beide producten proberen naarstig de simpele kwaliteit van de gloeilamp na te bootsen maar slagen daar niet in. Het weggooien van de goudstandaard voor je een alternatief hebt.

Human Lights Watch

Verzet tegen het gloeilampverbod lijkt op vechten tegen windmolens, hoewel die ook geen CO2 produceren. Maar geleidelijk lijken ook politici naar hun stemmers te luisteren en zien ze de fout die ze maakten. Consumentenorganisaties realiseren zich dat de garantie op spaarlampen en leds duurt tot de drempel van de winkel. Het is aannemelijk dat dit dwaze besluit gerepareerd wordt maar tot het zover is moeten we druk op de ketel houden. Human Lights Watch is een groep van belanghebbenden die zich daarvoor inspant en die voorlichting blijft geven tot deze maatregel van tafel is.

Het uitfaseringsbesluit van de EU is een complexe strategie om langzaam de efficiency-critera van lampen te verhogen en deze voor steeds lagere vermogens te laten gelden. Eerst mogen 100W en 75W lampen niet meer verkocht worden, in 2016 zouden alle gloeilampen verdwenen zijn omdat die nooit aan de strenge regels voor de watt/lumen verhouding kunnen voldoen. Slechts een paar halogeenvarianten blijven dan over.

Dit is deel 1 van de maatregel en die gaat alleen over lampen met een ongerichte lichtuittreding. Hiertoe horen ook de halogeen burners die men ook wel voor professionele doeleinden toepast.

De volgende maatregel, deel 2, is in de maak en dat betreft gerichte lampen. Dit is een maatregel die veel meer effect gaat hebben op de professionele wereld dan het eerste deel. Denk aan de spots in winkels, restaurants en in de openbare ruimte. Het zou een ramp betekenen als die verboden zouden worden en door spaarlampen (ja, ik heb echt voorstellen voor spots op basis van een spaarlamp gezien!) of door het verblindende gerichte ledlicht vervangen worden. Daarom doe ik een oproep aan iedereen die professioneel geïnteresseerd is in licht om zich tot politici te richten. Dat kan via Human Lights Watch. Anders gaan politici u vertellen hoe u de spots moet richten, terwijl u dat zelf dagelijks met kennis en verstand doet. Wanneer dàt gebeurt ga ik maar boeren als windboer, zonne-energie oogsten en die tegen hoge prijs aan dezelfde politici verkopen die er niets aan doen om de wereld duurzaam te maken zoals dat van hen verwacht mag worden. Duurzaamheid is de balans tussen de drie p's: people, planet en profit. Ik ben er niet zeker van dat bij deze maatregel een goede balans gevonden is. Het is niet goed voor de mens, het heeft nauwelijks invloed op de planeet en ja, het is heel profijtelijk voor bepaalde mensen.

Het ongenoegen over het verdwijnen van de gloeilamp groeit, hoewel het ons nog niet onmiddelijk raakt vanwege de langzame uitwerking van de maatregel. Het zal ons leven en ons werk ongelofelijk beïnvloeden. Synthetisch licht maakt ons ziek bij de toepassing ervan in onze dagelijkse leefomgeving. Hetzelfde synthetische licht waarmee we spectaculaire effecten weten te bereiken doordat we de ogen van de toeschouwers ermee beïnvloeden. Dat is een goede toepassing, theatraal, maar dat kunnen we niet overal gebruiken. Het is daarvoor te radicaal, te fel, te ongenuanceerd, te ondoordacht. Spaar de gloeilamp en begin te hamsteren als je dat nog niet deed.

www.gloeilampenverbod.nl

(artikel verschenen in: Zichtlijnen nr. 127, november 2009 p.22 e.v.)

ECO-NIEUWS

Vibe vzw

VIBE is een onafhankelijke vzw die zorgt voor vorming, advies en bewustmaking over gezond en milieuverantwoord bouwen, verbouwen en wonen. VIBE vzw doet dit vanuit een integrale visie op ruimtegebruik, energie, materialenstroom en water en met respect voor de menselijke gezondheid en het milieu.

www.ecopolisvlaanderen.be
Uit: architectenkrant 230, jg. 15, september 2009.

Hedendaagse woningen met recuperatiemateriaal

De Spaanse architecten van Infiniski ontwerpen hedendaagse woningen met niet-conventionele recuperatiematerialen zoals (zee)containers, paletten, flessen, gerecycleerd aluminium, ijzer en hout en zelfs rails.

De "gevonden voorwerpen" hebben vaak geen functionele waarde, maar worden door de architecten getransformeerd naar kunstobjecten. Bovenop het hergebruik van materialen integreren de architecten systemen in verband met hernieuwbare energie in hun projecten: van geothermische energie, over fotovoltaïsche panelen naar windturbines. Het bureau ontwerpt verschillende gebouwentypes – particuliere woningen, meergezinswoningen en kantoren - volgens de zelfde principes.

www.infiniski.com
Uit: architectenkrant 230, jg. 15, september 2009.

Eco-art: fotobioreactor

Het architectuurbureau Emergent heeft een concept ontwikkeld van een fotobioreactor die geïnstalleerd werd op het voorplein van het station in Perth (Australië). Gekleurde algen zorgen niet alleen voor een aparte sfeer, maar produceren zelf bio-brandstof.

De buitenkant van de fotobioreactor bestaat uit een onbuigzame schil van composietvezel. Deze structuur ondersteunt een grote translucide opening in polycarbonaatbonaat dat daglicht laat binnendringen. Binnenin bevinden zich bobijnen in acrylaat met rode of groene algen. Het proces van de fotosynthese van de algen werkt op koolstofdioxide, die uiteindelijk ofwel biodiesel ofwel waterstof oplevert. De installatie zuivert dus de omgeving - door de koolstofdioxide uit de atmosfeer te halen – en produceert een brandstof in een gesloten circuit, op een totaal autonome manier.

Het voordeel van het systeem OriginOil is dat het werkt in de schaduw

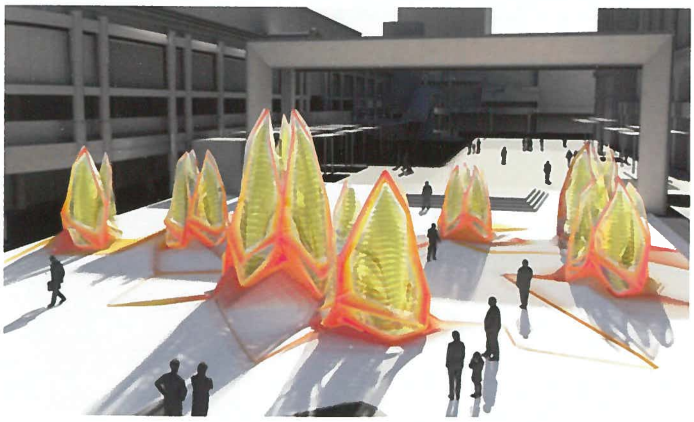

en zelfs in de complete duisternis, dank zij het gebruik van een lichtpropellor met geïntegreerd licht.
De vrijgekomen energie komt uit zonnecellen die in dunne lagen geïntegreerd werden in de openingen in polycarbonaat. Het resultaat is een hedendaagse openbare ruimte waar mens en kunst samenkomen...

www.emergentarchitecture.com
Uit: architectenkrant 230, jg. 15, september 2009.

Grootste houten cultureel centrum ter wereld

Noorwegen wil werk maken van de bouw van een nieuw cultureel centrum in hout. Het nieuwe centrum voor culturele en innovatieve uitwisseling tussen Noorwegen en Rusland zal in de stad Kirkenes komen, een stad tegen het Noordpoolgebied. Het zou het hoogste houten gebouw ter wereld worden. Er zullen in totaal zestien tot zeventien verdiepingen komen, dat is drie of vier meer dan het huidige hoogste houten gebouw ter wereld. Dat bevindt zich in het Russische Arkhangelsk en is 43 meter hoog.
Ontwerper is het Noorse bureau Reiulf Ramstad. Naast het natuurlijke bouwmateriaal zullen ook vernieuwende technieken in verband met duurzame energie in het hele gebouw geïntegreerd worden. De bedoeling is dat de uitstoot van schadelijke gassen gereduceerd wordt tot nul. Het gebouw zal zich aanpassen aan verschillende weerstypes en aan de seizoenen. Er zal onder meer gebruik gemaakt worden van huishoudelijk en industrieel afval om er biogas van te maken. Gerecycleerde materialen uit de wijde omgeving zullen gebruikt worden in combinatie met een traditionele architectuur zoals men die aantreft in Rusland, Zweden, Finland en Noorwegen.

In het gebouw komen een kantoor voor het Barents-secretariaat, dat instaat voor de culturele uitwisseling in het Barents-gebied over de staatsgrenzen heen. Er komen ook een bibliotheek, een theater en ateliers voor artiesten, wetenschappelijk onderzoekers en studenten en ruimtes voor openbare activiteiten.

www.reiulframstadarkitekter.no
Uit: architectenkrant 230, jg. 15, september 2009.

Ecolife

Ecolife is een maatschappelijke milieuorganisatie die streeft naar een duurzame wereld door middel van ecologische gedragsverandering bij diverse doelgroepen. Ecolife ontwikkelt en implementeert hiervoor procesmatige actiemodellen, projecten en campagnes.
Ecolife wil mensen aanzetten om op een leuke manier duurzamer te leven: door kleine dingen te veranderen en zonder aan levenskwaliteit en comfort in te boeten. Geen opgestoken vingertje, maar mensen zelf het initiatief laten nemen om hun eigen ecologische levensstijl vorm te geven.

www.ecolife.be

Cradle to Cradle

Cradle to Cradle is een nieuwe kijk op duurzaam ontwerpen, die naar voren is gebracht in het boek Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things (2002) van William McDonough en Michael Braungart. Duurzame ontwikkeling is in 1987 door de commissie-Brundtland (in het Brundtland-rapport) gedefiniëerd als de ontwikkeling waarbij de huidige generatie in haar noden voorziet, zonder de mogelijkheden daartoe voor de volgende generatie te beperken. Het streven van de cradle to cradle (C2C) visie gaat verder; het voorzien in onze eigen noden en de toekomstige generaties van meer mogelijkheden voorzien. Probeer in plaats van minder slecht, goed te zijn.
De kern van Cradle to Cradle ligt in het concept 'afval is voedsel'. Alle gebruikte materialen zouden na hun leven in het ene product, nuttig kunnen worden ingezet in een ander product.
Hierbij zou geen kwaliteitsverlies mogen zijn en alle restproducten moeten hergebruikt kunnen worden of milieuneutraal zijn.
De drie basisregels van Cradle to Cradle zijn:
Afval = voedsel
Zon is de energiebron
Respect voor Diversiteit

www.cradletocradle.nl

ECO-gegevens van Pieter Troch, medewerker in de Vooruit

Kunstencentrum Vooruit bevat circa 7000 lampen (geen theatertechniek). Ongeveer 5300 daarvan zijn reeds economische armaturen: TL, PL, gasontladingslampen, spaarlampen 1500 halogeen en gloeilampen worden vervangen door LED. Een 200-tal lampen blijven gloeilamp-halogeen vanuit esthetisch oogpunt en zullen pas vervangen worden wanneer een waardig alternatief zich aanbiedt. De aanpassing van de lampen gebeurt in drie fasen die bijna volledig zullen afgerond zijn begin seizoen 10-11. Het totale bedrag van de eerste drie fasen bedraagt nu 45.000 . In een vierde fase vervangen we de lampen daar we ons nu nog in een ontwikkelingsfase bevinden. De investering van de vierde fase bedraagt circa 15.000 €.
Het totale vermogen van deze lampen daalt van 94Kw naar 11Kw, het jaarlijks verbruik van 99MWh (28 gemiddelde huishoudens) naar 14MWh (4 gemiddelde huishoudens). De totale besparing bedraagt zo'n 10.000 € per jaar waardoor de investering zichzelf terug verdient op 4,5 jaar.
Wat vervangen we: E27 gloeilampen, MR16 halogeenspotjes, GU10 halogeenspotjes, Xenon licht lijn door RGB LED strip, PAR30 halogeenlampen, PAR38 halogeenlampen, AR111 lampen (nog in ontwikkelingsfase), G4 lampjes, ...
De RGB LED strip en G4 voetlichtjes worden volledig custom gemaakt voor en door Vooruit. Ook 200 armaturen die we niet vervangen en waar geen retrofit voor bestaat krijgen een volledig op maat gemaakt LED alternatief. De sturing die zowel met ons gebouwbeheerssysteem als DMX dient te werken is ook volledig voor Vooruit ontwikkeld.

12e VAKBEURS
THEATER TECHNIEK
óók voor AV-professionals

Reserveer uw plaats op de beursvloer!

Dé ontmoetingsplaats voor iedereen die meer wil weten over alle technische faciliteiten rond podiumkunsten en zakelijke evenementen zoals licht, geluid, audiovisueel, trekkenwanden, tribunes, hijstechnieken, theatertextiel, meubilair, etc.

Bezoekers hebben gratis toegang

Maandag	18 januari 2010	10:00-18:00 uur
Dinsdag	19 januari 2010	10:00-18:00 uur
Woensdag	20 januari 2010	10:00-17:00 uur

Hal 1
AHOY Rotterdam

Alle informatie over deze beurs vindt u op:
www.vakbeurs-theatertechniek.nl
Secretariaat: +31 252 360 136

SERVIO NV
Specialist in uw volledige theateruitrusting, zowel voor nieuwbouw als voor kleine of grote renovaties.

Wij bieden U geïntegreerd of afzonderlijk:
metalen draagstructuren, loopbruggen, beweegbare podia, elektrische trekken (van prijsgunstige tot snelle computergestuurde systemen), ...
alsook de bijkomende benodigdheden: doeken, horizonts, danstapijten, ...

Aarzel niet voor vrijblijvende inlichtingen en raadgevingen.

Brugsesteenweg, 545
B-8800 Roeselare
www.servio.be
Tel. + 32 (0)51 24 00 96
Fax + 32 (0)51 21 04 92
servio@skynet.be

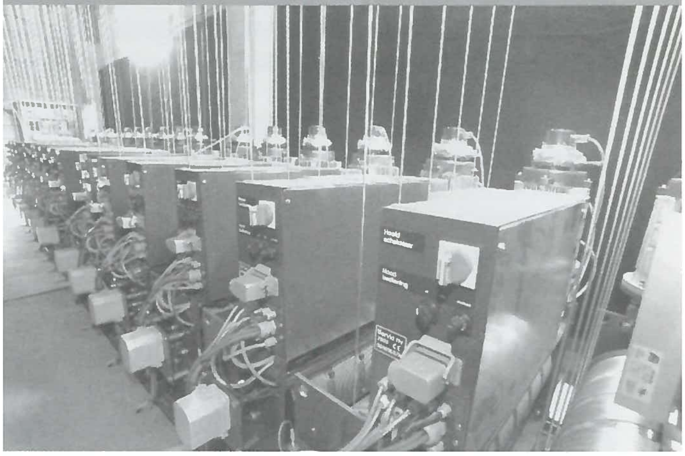

Auvicom
Waar technologie, kunst en kennis elkaar ontmoeten

Auvicom nv is een gespecialiseerd audiovisueel bedrijf met meer dan 30 jaar ervaring waar men terecht kan voor alle projecten omtrent klank en beeld.

We verhuren voor ieder evenement alle presentatie-materiaal, al dan niet met professionele technische ondersteuning.

Studie, verkoop en herstelling van alle AV materiaal behoren tevens tot ons uitgebreid dienstenpakket.

Auvicom nv
Alsembergsesteenweg 618 - 620
1653 Dworp - Beersel
T 02-380 10 44
F 02-380 10 89
E info@auvicom.be
www.auvicom.be

WWW.AUVICOM.BE

OP ZOEK NAAR KLANKBRONNEN

CLARA VANMUYSEN

Het schurend scharniertje: met het zogezegde geluid van het piepen van zijn tuinpoortje startte Jos Gheysen jarenlang zijn radioprogramma. Het was natuurlijk niet echt de klank van Gheysens Limburgse poortje. Maar het was wél een echt piepend scharnier: dat van de deur van het kantoor van toenmalig televisiedirecteur Bert Leysen. Een 'ambachtelijk' geproduceerd geluid dus. Als vandaag een soortgelijk gepiep nodig is in een programma of in een voorstelling, komt daar meestal geen fysieke actie meer bij kijken. Met een paar muisklikken kan een klankman tien verschillende piepende scharnieren van internet halen.

Een snelle zoektocht op Google met de zoektermen 'geluid' en 'databank' leidt je naar diverse sites. Op www.findsounds.com en www.soundsnap.com bijvoorbeeld kan je zowel het geluid van het sluiten van een voordeur, een autodeur als een koelkastdeur beluisteren. Enkel voor geluiden die heel specifiek getimed moeten worden, zoals voetstappen, komt er nog een 'bruiteur' aan te pas. Die man of vrouw maakt pasklare geluiden op het theater of in een studio, met behulp van een heel arsenaal bijzondere voorwerpen. Krakende voetstappen in de sneeuw? Een zakje met maïzena vullen en erop duwen. Een fladderende haan? Wapperen met een paar leren handschoenen. De vleugelslag van een vogel? Waaieren met een pamper. Het beroep van bruiteur vraagt overduidelijk de nodige vakkennis.

Maar die vakkennis dreigt verloren te gaan. Het aantal bruiteurs in ons land is haast op één hand te tellen, aangezien heel wat geluiden op digitale dragers of online beschikbaar zijn.

Natuurlijk is de digitalisering van geluiden ook een positieve zaak. Net zoals kunstwerken, moeten ook geluiden geconserveerd worden. Geluiden behoren net als beelden tot het collectieve erfgoed. Het gaat dan vooral om unieke geluiden zoals bijna uitgestorven dialecten, het fluiten van zeldzame vogels, opnames van muziekuitvoeringen en oude radioprogramma's. Heel wat projecten zijn opgezet om zulke geluiden te bewaren. Gelukkig maar, want volgens UNESCO lopen 200 miljoen uren audiovisuele programma's het risico onmiddellijk te verdwijnen. Een heel deel van onze geschiedenis staat dus op het punt om verloren te gaan, als specialisten zich niet op de redding ervan toeleggen.

De Vakgroep Nederlandse Taalkunde van de Gentse universiteit heeft bijvoorbeeld een uitgebreid archief gedigitaliseerd met opnames van dialecten uit de jaren zestig en zeventig. De klanken van zeldzame Afrikaanse instrumenten worden op hun beurt verzameld op de website van DEKKMMA, het project Digitalisatie van het Etnomusicologisch Klankarchief van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, ontstaan uit een samenwerking van het museum met de Université Libre de Bruxelles en de Universiteit van Gent. Ook de VRT doet een duit in het zakje: de publieke omroep is dit jaar begonnen met het digitaliseren van haar beeld- en geluidsarchief. Maar liefst 330.000 uur beeld- en 90.000 uur geluidsmateriaal liggen opgeslagen in de kelder van de Reyerslaan op grammofoonplaten, Betamax-cassettes, filmspoelen en herschrijfbare cd's. De wassen platen waar in de beginjaren van het medium radio-uitzendingen op werden gekrast zijn al allemaal verloren gegaan, omdat ze na twee of drie keer afspelen stukgingen. Maar ook 'modernere' dragers hebben geen eeuwigheidswaarde: hoewel u wellicht vroeger al uw computerbestanden op diskette bewaarde,

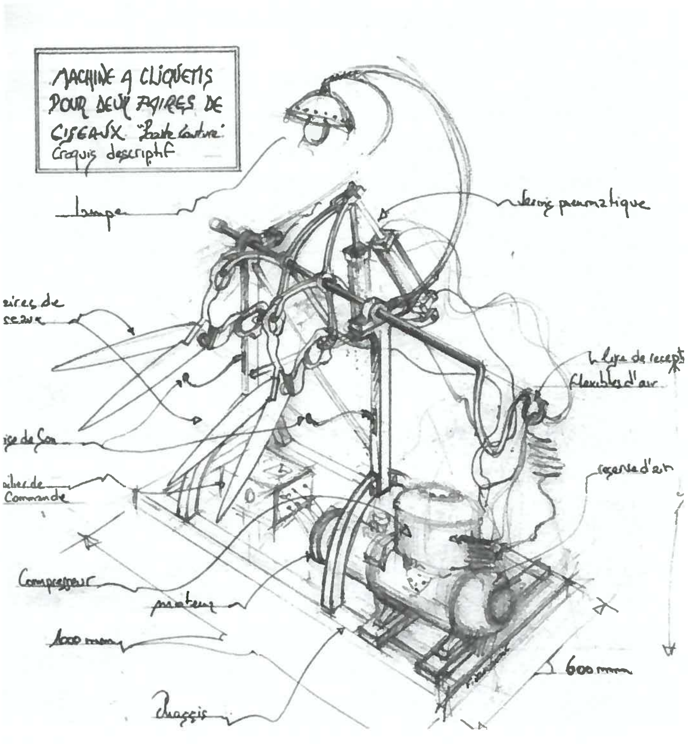

"La symphonie mécanique", François Delarozière

is de kans groot dat de computer die u vandaag in huis heeft geen diskettes meer leest. Er ontstaan, door het inzicht dat digitalisering een noodzaak is in de huidige erfgoedconservatie, ook gespecialiseerde bedrijven die technieken ontwikkelen om geluiden van oude dragers te lezen, restaureren en reproduceren. Zo bijvoorbeeld Memnon, dat

Memnon

in het Brusselse Flageygebouw audiovisuele bronnen digitaliseert voor universiteiten, productiehuizen en privéverzamelaars, met behulp van gespecialiseerde softwarehulpmiddelen.

Maar er is ook een keerzijde aan de medaille. Doordat zovele geluiden zo makkelijk beschikbaar zijn, verdwijnt de creativiteit van de zoektocht naar hoe een bepaald geluid kan gevonden of nagebootst worden. Digitalisering maakt ons lui. Te lui om te luisteren naar de geluiden die je om je heen hoort. Dat is jammer. Geluid hoeft niet persé uit een box te komen met een enkele druk op de knop. We zijn zo gewoon dat geluiden uit doosjes – radio, tv, computer, iPod – komen, dat we niet meer verwachten dat je ook elders geluiden kan horen. In het ritselen van de bladeren bijvoorbeeld. Dat weet Bob Verschueren maar al te goed. De Brusselse kunstenaar maakte een cd met alleen plantengeluiden erop. Hij fabriceerde klanken uit wortels, prei, riet en hoefblad. Van de stengels van dat laatste gewas kan je draden lostrekken waarop een spanning zit waardoor geluid zich verplaatst, bijna zoals de snaren van een instrument.

Ook het Klankenbos, een realisatie uit 2008 van de vzw Musica, is een project dat 'klankontdekking' stimuleert. Door de installatie van een permanente collectie van een tiental klankinstallaties in openlucht in het Provinciaal Domein Dommelhof in Neerpelt kan het grote publiek de aparte geluiden die deze hedendaagse kunstwerken voortbrengen ontdekken. Recent kwam er bijvoorbeeld nog de Wind Zylinder bij, een werk van de Duitse kunstenaar Bernward Frank. Het object bestaat uit een verticale en horizontale roterende as met stalen lamellen en klepels eraan. Als de wind erin speelt, produceert het een metalige klank. Neerpelt droomt ervan om zich met deze poëtische kunstwerken te kunnen profileren als 'Het Watou van de klank'.

Andere invalshoeken in de sonore wereld vindt men bij de projecten van Christoph De Boeck en Aernoudt Jacobs. Jacobs laat in zijn geluidsculptuur Permafrost, uit 2007, horen hoe water bevriest. De Boeck verbindt in zijn recente interactieve installatie Staalhemel een apparaat dat hersenactiviteit registreert met stalen platen die met pinnen bespeeld worden. Het brein waarop de EEG-scanner bevestigd is stuurt de pinnen. De melodie van staalklanken gedijt dus op het ritme van de hersengolven.

Dat klankkunst aan bekendheid wint, bewijst het festival Oorsmeer. Al veertien jaar lang organiseert het jaarlijks een ontdekkingsdag voor de oren. Dit jaar in de Vlaamse opera, met alweer een programma vol 'avontuurlijke' muziek. Zo speelde muziektheater Transparant er zijn voorstelling Feedback. Het lijkt op een concert dat live de ether ingaat, maar naarmate de voorstelling vordert, moeten de aanwezigen zelf input leveren om geluiden te produceren. Allerlei handelingen van het publiek, zoals tekenen en fietsen op een hometrainer, worden via sensoren omgezet in klanken. De podiummuzikanten spelen hierop in en creëren zo een erg fysiek concert. Ook het Happy New Ears festival, waarvan in september de vijftiende en laatste editie doorging, speelt in op de trend van geluidskunst en -ontdekking. Het festival zelf stopt, maar de organisatie gaat er wel mee door. Zo blijven ze bijvoorbeeld het geluidsparcours 'Klinkende Stad' organiseren, dat de geluiden die je in een stad hoort in de kijker zet. Zo konden deelnemers van een vorige editie bijvoorbeeld met behulp van zelfontworpen draadloze koptelefoons de elektromagnetische stralingen van een stad 'horen', zoals van WIFI-verbindingen en beveiligingssystemen van winkels.

Er zijn overduidelijk heel wat klankbronnen die nog kunnen aangeboord worden door geluidstechnici. De al gedigitaliseerde geluiden mogen niet de enige input van klankfragmenten worden. Daarvoor maakt de wereld om ons heen teveel lawaai.

Bob Verschueren

De Brusselse kunstenaar Bob Verschueren (Etterbeek, °1945) begon zijn carrière als schilder. In 1985 maakte hij zijn eerste kunstwerk op basis van materialen uit de natuur. In augustus bracht hij, gesteund door het Centre de Recherches et de Formation Musicales de Wallonie, de cd Catalogue des plantes uit, met sterk uitvergrote klanken van zestien verschillende planten zoals wortel, artisjok en bamboe.
website: www.bobverschueren.net

Bob Verschueren, "Installatie II08", lindenboom, takken en geluiden, Domaine du Chateau de Seneffe

Klankenbos

Het unieke concept van het Klankenbos – een collectie klankinstallaties in openlucht – is een realisatie van de vzw Musica. Het bos is altijd open én gratis toegankelijk. Voor een overzicht van speciale activiteiten of rondleidingen kan u terecht op de site van Musica.
Klankenbos, Provinciaal Domein Dommelhof
mail: info@musica.be
website: www.musica.be

Klankenbos, "Oorsprong", foto Kristof Vrancken

Klankenbos, "Konversation", foto Kristof Vrancken

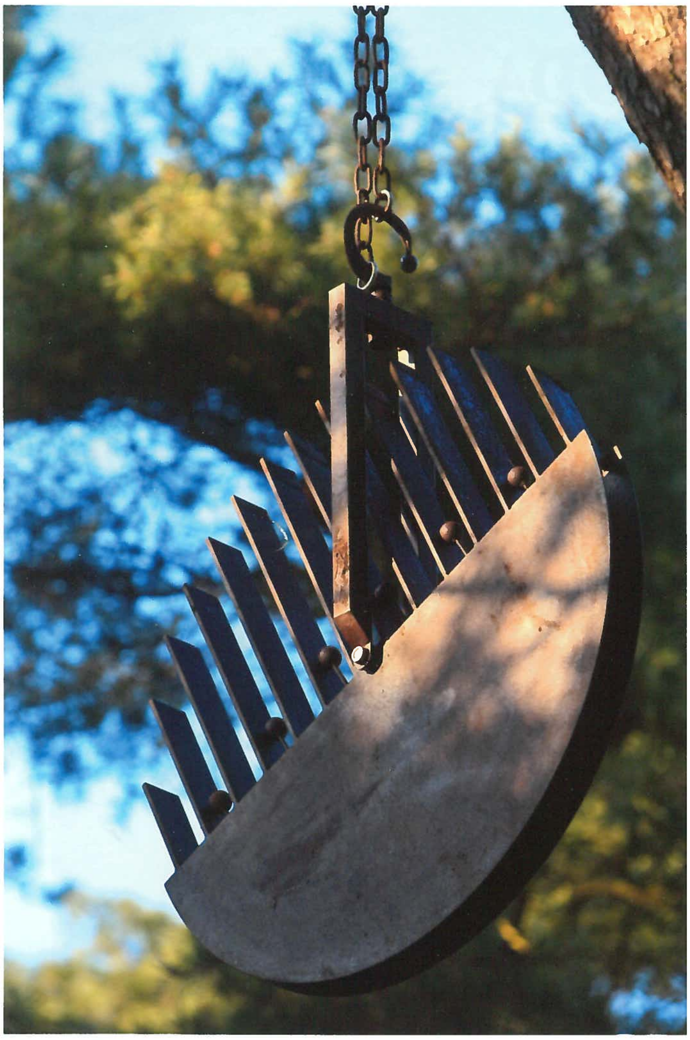

Bernward Frank Windzylinder

Christoph De Boeck

Geluidskunstenaar Christophe De Boeck werkt op een tastbare manier met geluid. Samen met Yves De Mey transformeert hij in 2005 het Brugse Concertgebouw in een enorme klankkast met het werk 'time code matter I'. 'Staalhemel', een samenwerking met het onderzoekscentrum IMEC, werd in 2009 in het Leuvense STUK geëxposeerd.
De Boeck is tevens co-artistiek leider van Deepblue, een interdisciplinaire productiestructuur die performances opzet. De andere leden van Deepblue zijn Yukiko Shinozaki en Heine Røsdal Avdal. Samen maakten ze onder anderen 'Closer' (2003) en 'you are here' (2008).
website: www.audiostore.org

Christoph De Boeck, "Staalhemel", foto christoph de boeck

Aernoudt Jacobs

Na zijn studies architectuur legde Arnaud Jacobs (Wilrijk, °1968) zich toe op geluid. Hij werkte onder diverse aliassen: MarkMancha, missfit, tmrx. Sinds 2004 concentreert hij zich, onder de naam Aernoudt Jacobs, op installaties en performances. Hij bracht albums uit bij de labels Staalplaat en Selektion.
website: www.tmrx.org

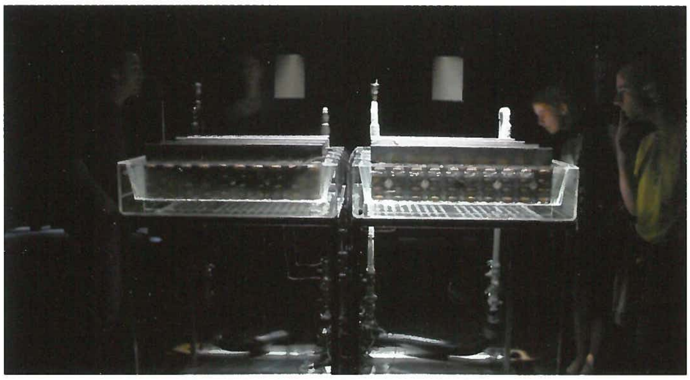

Arnoudt Jacobs, "Permafrost 2009"

JEZET SEATING

Uw partner voor telescopische tribunes en zitaccommodatie

Project : Midi Theater Tilburg (NL).

JEZET SEATING nv
Siberiëstraat 10
BE-3900 Overpelt
T: 011 64 54 42
F: 011 66 64 64
info@jezet.com
www.jezet.com

CODA

CODA AUDIO

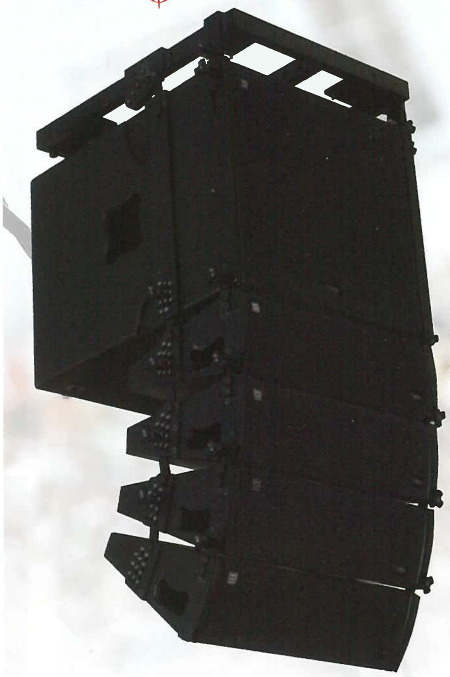

- top of the line BMS drivers
- ultra low distortion and high efficiency through use of ring diaphragm technology
- balanced drivers
- produced in Europe
- high-res measurement data (AFMG EASE) available

DiGiCo UK Ltd

SD8-24

- 60 mono or stereo channels
- 24 mono or stereo busses + Stereo Master or LCR with full processing (equal to ~~50~~ 51 busses of DSP processing)
- ~~12~~ 16 x 12 Matrix with full output Processing
- ~~6~~ 8 now including stealth reverbs stereo floating point FX processors
- ~~12~~ 24 x 32 bands of graphic EQ

APEX
PASSIONATE ABOUT SOUND

WWW.APEX-AUDIO.BE INFO@APEX-AUDIO.BE +32 (0)11 28 61 91
Apex - Schoebroekstraat 62 - 3583 Beringen

vervolg van pagina 17

Oorsmeer

Het festival Oorsmeer ontstond in 1995 uit een samenwerking van Zonzo Compagnie en het Gentse kunstencentrum Vooruit. Sindsdien spitst het zich toe op een vernieuwend muziekaanbod voor kinderen van 3 tot 12. Ondertussen internationaliseerde het festival ook en ging het in zee met onder andere de Opéra de Lille (Rijsel), festival ETCETERA (Amersfoort) en Zürcher Theater Spektakel (Zürich).
mail: info@oorsmeer.be
website: www.oorsmeer.be

Editie Gent 09, foto: Debby Huysmans

Happy New Ears

Het Kortrijkse Happy New Ears festival ging jaarlijks door van 1996 tot 2009, toen de laatste editie plaatsvond. De vzw achter het festival voor nieuwe muziek houdt er echter niet mee op: in april 2010 staat alvast het geluidsparcours 'Klinkende Stad' op het programma.
Happy New Ears vzw
Broelkaai 1b, 8500 Kortrijk, 056/221001
mail: info@happynewears.be
website: www.happynewears.be

Muziektheater Transparant

Transparant is een internationaal productiehuis voor muziektheater dat drie huiscomponisten heeft: Wim Henderickx, Jan Van Outryve en Eric Sleichim. Verder zijn er ook twee huisregisseurs: Wouter Van Looy en Caroline Petrick. Transparant was onder andere te gast op het KunstenfestivaldesArts en de Salzburger Festspiele.
Muziektheater Transparant vzw
Leopoldplaats 10 bus 1, 2000 Antwerpen, Tel: 03/225 17 02
info@transparant.be, www.transparant.be

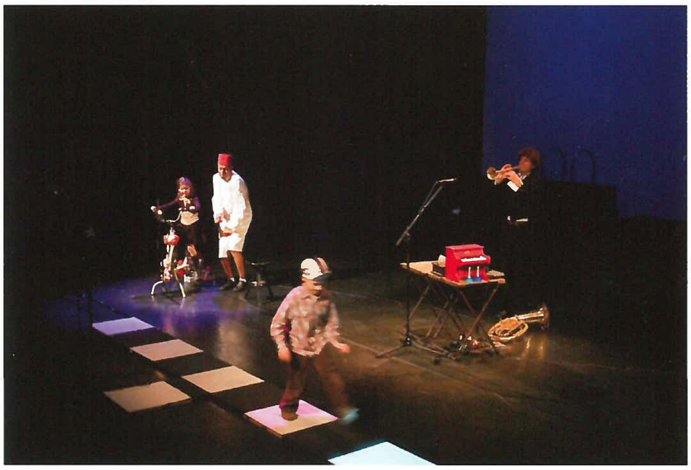

"Feedback", foto: Virginie Schreyen

LICHTFESTIVALS ZETTEN EUROPESE STEDEN IN WINTERSE GLOED

Licht in donkere dagen, dat brengen festivals als Radiance, Glow, Luci d'Artista en Fête des Lumières. 'Steeds meersteden organiseren lichtfestivals om de lange winter te breken', zegt Alexandre Colombani van de internationalevereniging LUCI. Volgende winter organiseert Gent voor het eerst een lichtfestival. Wie daar liever niet wil opwachten, kan nu al lichtjes gaan kijken in Lyon, Turijn of Genève.

KATRIJN SERNEELS

Licht is een universeel symbool van hoop: over de hele wereld vind je lichtrituelen en -feesten. De lichtfestivals moderne stijl, met lichtsculpturen van kunstenaars die de hele stad in een bijzondere gloed zetten, zijn ontstaan in Europa. "Tien jaar geleden, in 1999, besloot de burgemeester van Lyon om het traditionele Fête des Lumières, dat al sinds 1643 op 8 december plaatsvindt, een modernere invulling te geven", zegt Alexandre Colombani van LUCI. "De inwoners plaatsten gewoontegetrouw kaarsen achter de ramen, om de maagd Maria te bedanken omdat ze de stad van ziekte redde. De burgemeester schakelde ditmaal ook lichtartiesten in. Met groot succes: het Fête des Lumières kreeg zo een nieuw, modern elan en trekt nu tienduizenden bezoekers van heinde en verre aan. Artiesten en designers die met licht werken, zijn actief sinds de jaren negentig. Het is een jonge kunstvorm, en in het begin was het zoeken om de juiste mensen te vinden. Lichtartiesten komen uit allerlei disciplines: architectuur, conceptuele kunst, stadsplanning, designers... Nu is het een volwaardig beroep."

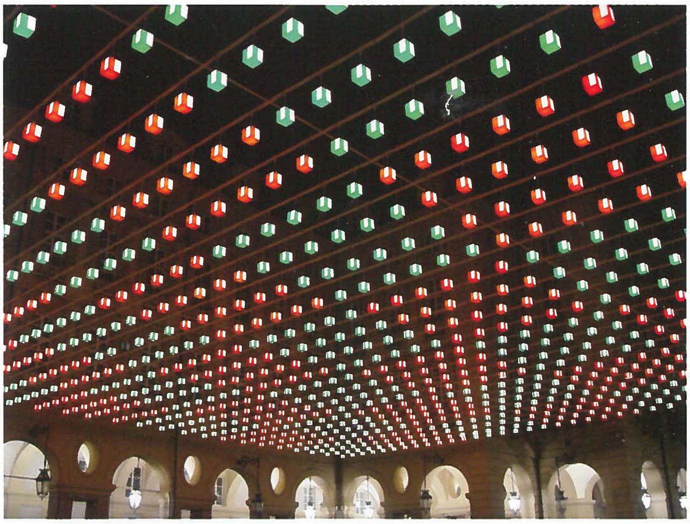

Uitstraling versterken

In 2002 richtte men in Lyon LUCI op, een internationale organisatie die lichtfestivals over de hele wereld wil verenigen. Ze begonnen met een tiental leden, nu zijn er al zestig."Elk jaar komen er zo'n tien leden bij", zegt Colombani. "Almaar meer steden willen een lichtfestival. Soms om hun traditionele lichtfeest een moderner elan te geven maar vaak ook om andere reden: om de culturele uitstraling van de stad te versterken en kunst dichter bij de bewoners te brengen, zoals in Turijn. Turijn heeft verschillende musea voor hedendaagse kunst en ziet Luci d'Artista, waarbij elk jaar lichtsculpturen van hedendaagse kunstenaars worden getoond, als een manier om zijn reputatie als stad die het voortouw neemt op het vlak van kunst te versterken.

Chartres, bekend om zijn kathedraal met een bijzonder mooie lichtinval, noemt zichzelf stad van het licht en organiseert een lichtfestival dat vier maanden duurt om toeristen te overtuigen er de nacht door te brengen. Anders blijven ze doorgaans maar enkele uren in de stad om de kathedraal te bekijken. Voor hen is het aantrekken van toeristen een belangrijk doel. In Genève, dat trots is op zijn parken en zijn groen, is het Festival des Arbres et Lumières een manier om de natuur in de stad ook 's winters in de kijker te zetten. Elke stad die een lichtfestival organiseert, weeft daar zijn verhaal rond: het wordt een manier om de identiteit of de uitstraling van de stad te versterken."

Al die festivals hebben met elkaar gemeen dat de bewoners er massaal voor op straat komen. "Het breekt de lange winter, brengt leven in een stille, koude stad. Het zorgt voor sociale binding.

Een lichtfestival trekt vaak toeristen aan, zowel uit binnen- als buitenland. Daardoor zorgen ze ook voor een economische meerwaarde."

Toch zien enkele steden zich genoodzaakt om het lichtfestival dit jaar uit te stellen. "In Glasgow is er dit jaar geen Radiance", zegt Simon Smith, die het Schotse lichtfestival organiseert. "De crisis heeft roet in het eten gegooid. Dit jaar heeft de stad geen budget om een licht-

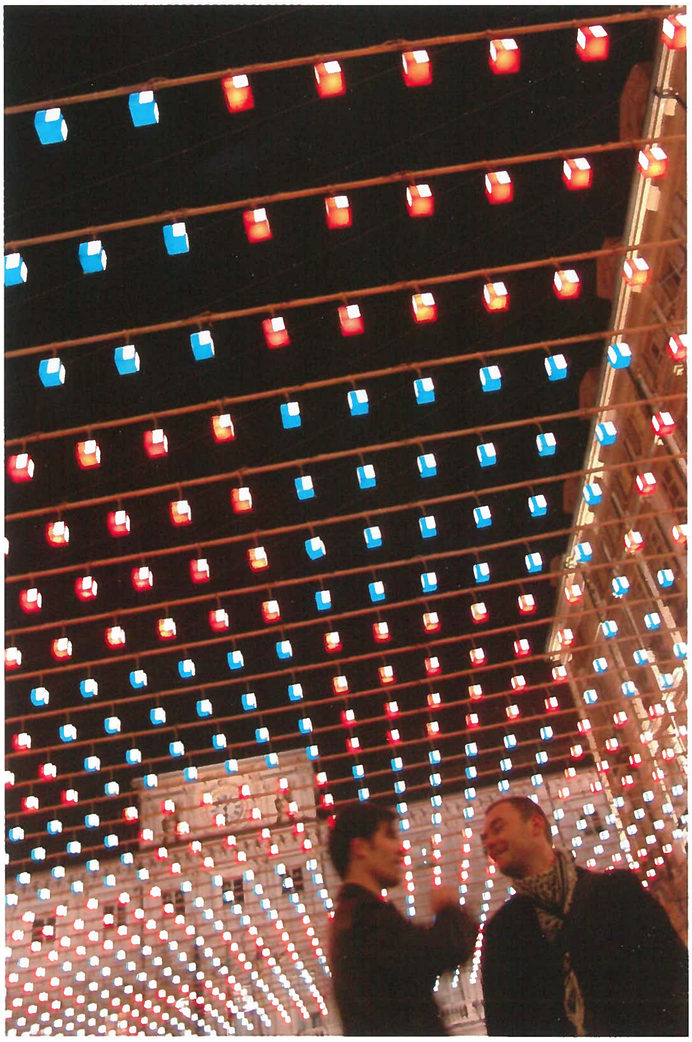

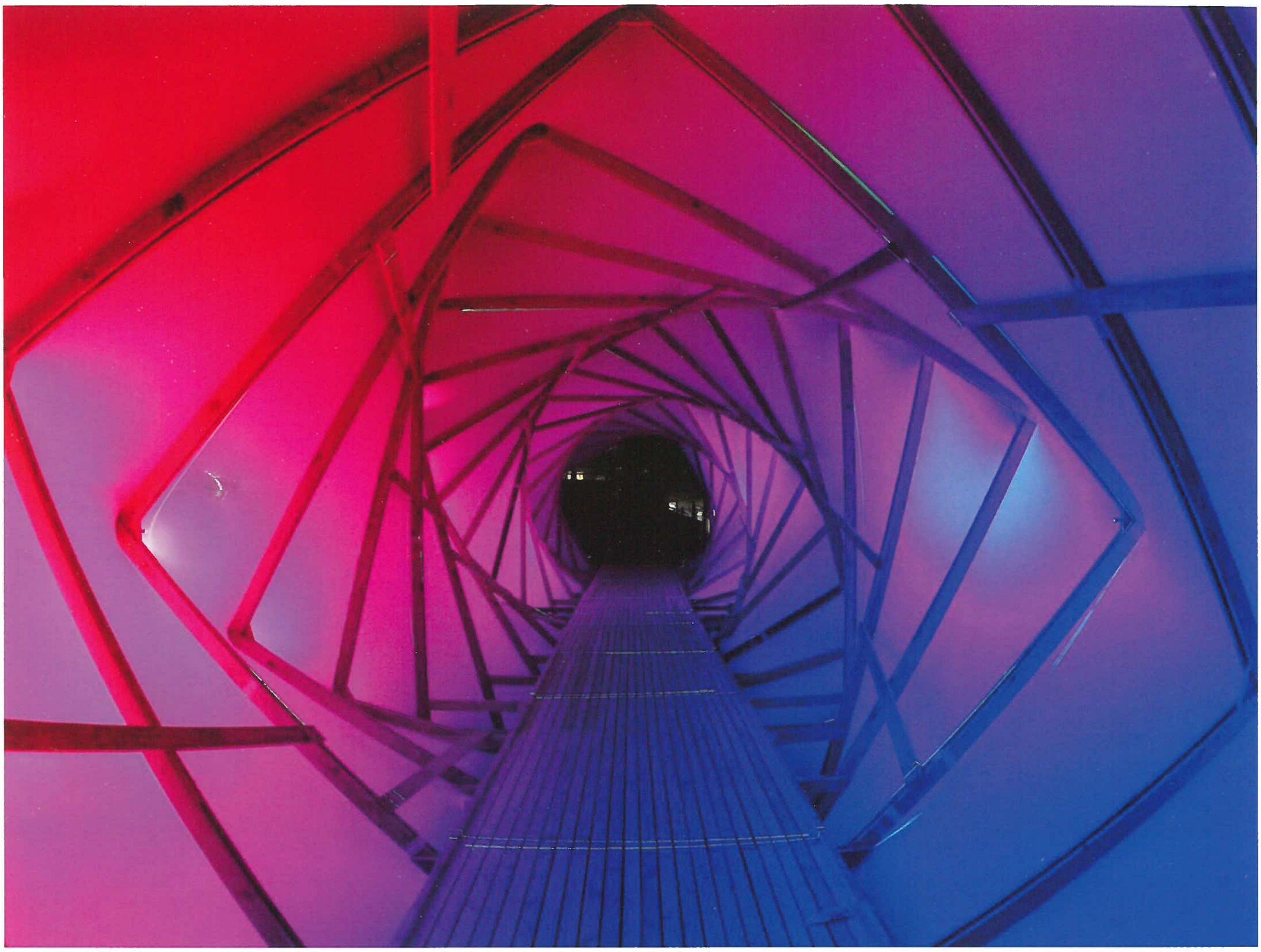

festival te organiseren. Volgend jaar, in 2010, kan het hopelijk wel. We organiseren het nog maar enkele jaren, en als er bespaard moet worden sneuvelen nieuwe initiatieven als eerste. Jammer, want veel bewoners en toeristen vragen wanneer het festival dit jaar plaatsvindt. De vorige edities waren een succes, bewoners leerden wijken kennen waar ze zonder lichtfestival niet zouden komen. We gaan Radiance missen: dit jaar geen lichtpunt in de winter." Ook Luxemburg stak zijn lichtfestival dit jaar in de koelkast. "Geen budget", luidt het bij de toeristische dienst. Kan een lichtfestival een minder kitscherig alternatief zijn voor de kerstverlichting in de straten? "Het publiek dat van kerstlichtjes houdt, is deels hetzelfde als het publiek dat van lichtfestivals houdt", zegt Simon Smith. "Maar het ene kan het andere niet vervangen: ik denk dat heel wat mensen teleurgesteld zouden zijn als ze moderne lichtsculpturen in de straten zouden zien in plaats van de traditionele slingers. Terwijl de bedoeling van kerstverlichting vooral is om een gezellige sfeer te creëren hebben lichtfestivals een ander doel: zij willen verbazen, ontroeren, bewegen. Door de magie van het licht gaan mensen een straat, een beeld of een gebouw met heel andere ogen bekijken."

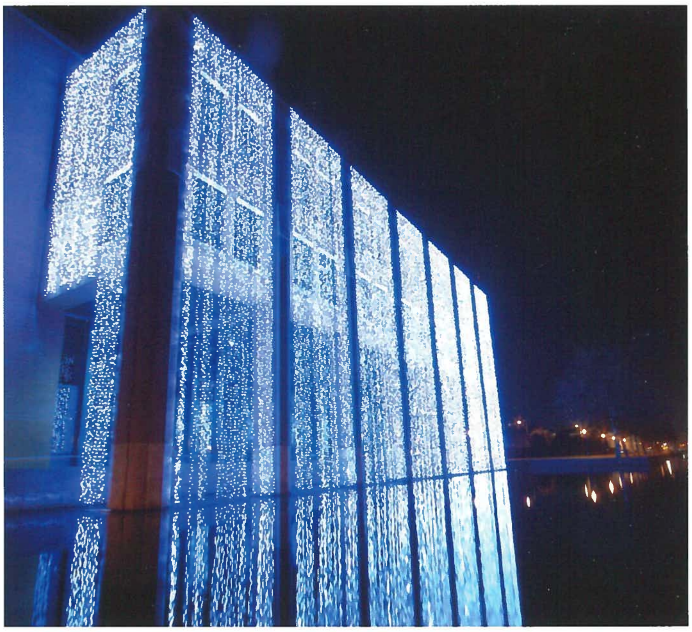

Eindhoven

Groene technologieën

Hoe groen zijn lichtfestivals eigenlijk? Al die lichtjes moeten toch wel voor een extra hoge energiefactuur zorgen. "We organiseren ons lichtfestival Radiance op zo'n manier dat het CO2-neutraal is", zegt Simon Smith. "Zo beperk je ook de energiefactuur." Alexandre Colombani van LUCI wijst erop dat lichtfestivals ook een voortrekkersrol kunnen spelen. "Nieuwe technologieën, zoals led, werden al langer door lichtartiesten gebruikt. De artiesten zijn op zoek naar nieuwe technologieën die een ander lichtspel creëren, en zo worden op lichtfestivals vaak nieuwe, groenere technologieën geïntroduceerd die soms het resultaat zijn van experimenten van studenten." Voor Colombani blijft het geheim van het succes van de lichtfestivals de sociale factor. "Zoveel mensen die samen op straat komen om van schoonheid en kunst te genieten, het geeft me telkens weer een warm gevoel. Het brengt mensen op een spontane manier samen in tijden van individualisme." Volgende winter organiseert Gent zijn eerste lichtfestival. "De winter van 2010-2011 wordt een echte lichtwinter", zegt Nathalie De Neve,

Luik

Luik St Antoine

Luik Lacroix

Valon Voimat of 'kracht van het licht' zorgt voor wintersfeer in Helsinki, www.valonvoimat.org

coördinator pers, trade en externe relaties op de dienst toerisme Gent. "De curator is Enrico Bagnoli, die nu kunstenaars aan het selecteren is. Het festival zal samenvallen met of aansluiten op de opening van het STAM, het nieuwe stadsmuseum van Gent dat in oktober of november 2010 de deuren opent. De eerste tentoonstelling zal als thema 'Licht in de stad' hebben, waardoor het festival buiten in het verlengstuk van de tentoonstelling binnen zal liggen. Gent hecht veel belang aan licht: in 2004 heeft ons lichtplan, om gebouwen en straten stemmig te verlichten, een award gewonnen. Eigenlijk hebben we die troef nog niet uitgespeeld, en een festival is de ideale gelegenheid om er de aandacht op te trekken. Het lichtfestival is voor ons ook een erg belangrijk middel om meer kunst op straat te brengen. Kunst, cultuur en design maken voor Gent deel uit van onze unique selling point. We hebben veel kunst in de stad, maar nog geen lichtkunst. Het lichtfestival zal tussen november 2010 en februari 2011 plaatsvinden. Nu is er nog enige discussie over in hoeverre het lichtfestival de kerstverlichting kan aanvullen of vervangen. Ik zou persoonlijk zeggen: weg met de traditionele kerstverlichting, laten we er iets origineels van maken. Maar daarover zit niet iedereen op dezelfde lijn, het is nog even afwachten welk kamp het haalt."

Volgende winter organiseert Gent zijn eerste lichtfestival. "De winter van 2010-2011 wordt een echte lichtwinter", zegt Nathalie De Neve, coördinator pers, trade en externe relaties op de dienst toerisme Gent. "De curator is Enrico Bagnoli, die nu kunstenaars aan het selecteren is. Het festival zal samenvallen met of aansluiten op de opening van het STAM, het nieuwe stadsmuseum van Gent dat in oktober of november 2010 de deuren opent. De eerste tentoonstelling zal als thema 'Licht in de stad' hebben, waardoor het festival buiten in het verlengstuk van de tentoonstelling binnen zal liggen. Gent hecht veel belang aan licht: in 2004 heeft ons lichtplan, om gebouwen en straten stemmig te verlichten, een award gewonnen. Eigenlijk hebben we die troef nog niet uitgespeeld, en een festival is de ideale gelegenheid om er de aandacht op te trekken. Het lichtfestival is voor ons ook een erg belangrijk middel om meer kunst op straat te brengen. Kunst, cultuur en design maken voor Gent deel uit van onze unique selling point. We hebben veel kunst in de stad, maar nog geen lichtkunst. Het lichtfestival zal tussen november 2010 en februari 2011 plaatsvinden. Nu is er nog enige discussie over in hoeverre het lichtfestival de kerstverlichting kan aanvullen of vervangen. Ik zou persoonlijk zeggen: weg met de traditionele kerstverlichting, laten we er iets origineels van maken. Maar daarover zit niet iedereen op dezelfde lijn, het is nog even afwachten welk kamp het haalt."

© *De Morgen, 24 november 2009*

Enrico Bagnoli begon zijn theaterloopbaan als technicus, maar is sinds 1985 werkzaam als lichtontwerper. Hij werkte samen met o.a. Luk Perceval, Guy Cassiers, Thiery Salmon en Raoul Ruiz. Met Mariane Pousseur maakte hij als regisseur, decor- en lichtontwerper verschillende voorstellingen en opera's. Enrico Bagnoli maakt ook lichtontwerpen voor tentoonstellingen, werkt als lichtadviseur veel samen met architecten en ontwerpt computerprogramma's voor licht- en multimedia-apparatuur.

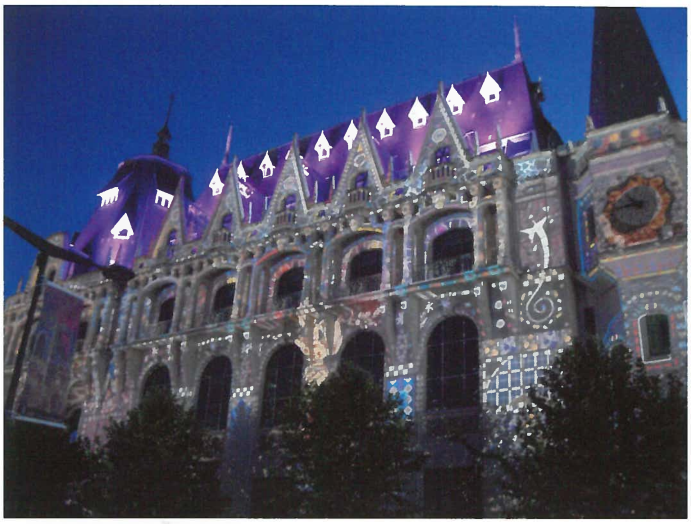

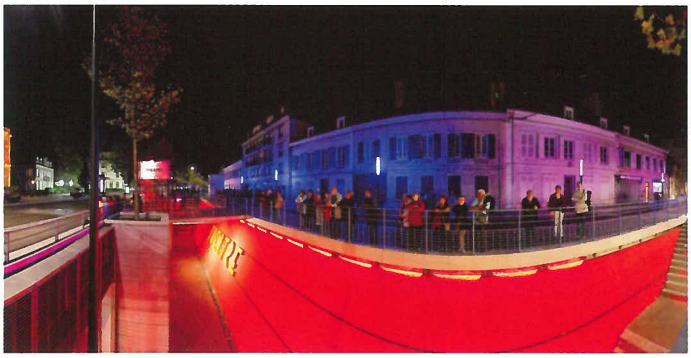

Chartres en Lumière zorgt van april tot september voor bijzondere lichtspektakels in de stad, www.chartresenlumière.fr

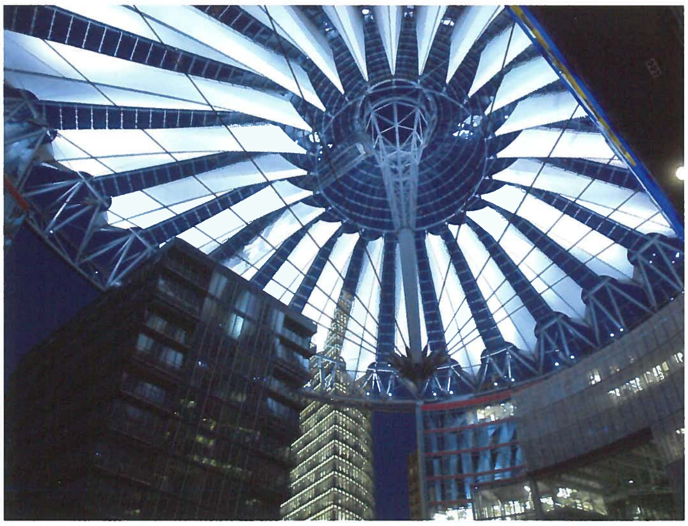

Berlin Illuminiert verenigt de stad met lichtstralen, www.city-stiftung-berlin.eu

d&b audiotechnik

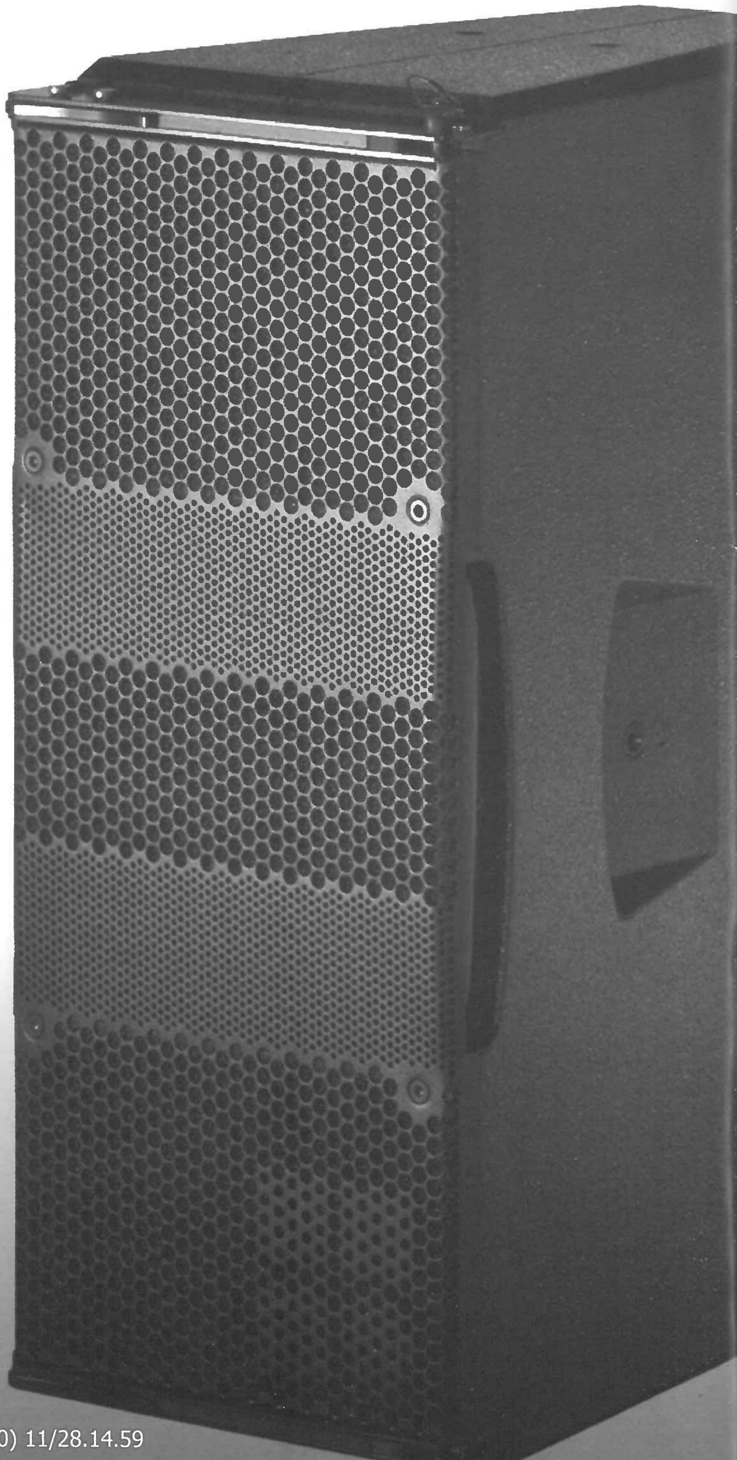

Transform in no time

point source - line source

easy transformation from stand-alone point source to multiple cabinet line array

- unique combination of a rotatable waveguide horn coupled with an acoustic lens within the loudspeaker grill assembly
- dipolar low frequency driver (2x 6,5") arrangement for maximum dispersion control starting at 500Hz
- additional 15" sub can be flown at the top of a T10 array, as a separate column or can be ground stacked
- integrated rigging allowing quick and simple deployment as a line array

Functionality ranging from small to medium sized applications

AMPTEC
professional sound solutions

Duifhuisweg 11 - Industriezone "Het Dorpsveld" - B-3590 Diepenbeek - Belgium
http://www.amptec.be - sales@amptec.be - Tel: +32 (0) 11/28.14.58 - Fax: +32 (0) 11/28.14.59

TWEEBAND

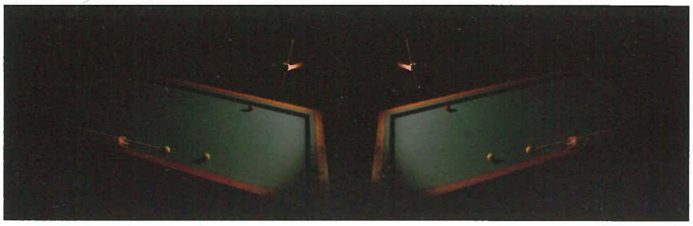

Foto: Emma De Kimpe

YVES DE BRUYCKERE

Onder de titel "Tweeband" publiceren we in dit nummer het elfde in een reeks interviews met iemand uit de theatersector. De vragenreeks kan aanleiding geven tot uitgesproken standpunten. Ditmaal is Rudy De Raeve aan het woord. Hij is technisch directeur bij NTG in Gent.

Gezinsleven of wereldtournee?

Gezinsleven, maar je stelt die vraag dertig jaar te laat *(lacht lang)*. Ik heb ondertussen twee kleinkinderen. We kunnen in NTGent het evenwicht tussen werk en gezinsleven behoorlijk handhaven. We hebben een klein equipe: tien technici. Af en toe iemand komt iemand vragen om in plaats van de grote internationale plekken eens de kleinere en grotere culturele centra in Vlaanderen te mogen doen. Die kleine plekken hebben hun gezelligheid, we komen er ook graag. Hoe het voor mij gelukt is om deze job te combineren met een gezinsleven? Ik heb daar nooit bij stilgestaan. Mijn vrouw waarschijnlijk wel. Ik denk dat ze het vaak niet gemakkelijk gehad heeft. Het is vooral moeilijk als beiden een onregelmatige werkrooster hebben. Je moet wel begenadigd zijn met een goede gezondheid en heel veel energie in je lijf. We moeten ons als leidinggevenden toch altijd een beetje bewust zijn dat niet iedereen diezelfde gezondheid en energie heeft meegekregen, maar dat het niettemin waardevolle werknemers zijn. Je mag wel dezelfde basisingesteldheid, gedrevenheid en verantwoordelijkheidszin van je medewerkers verwachten,.. Er is ook privéleven, en het evenwicht moet nagestreefd worden, maar ik erger me als mensen niet spontaan iets afwerken en meedenken als ze weten dat ze daarmee bijvoorbeeld een repetitie blokkeren *(wat bij ons zelden voorkomt)*.

Ruim plannen, of onderbemanning?

We hebben te weinig mensen om ruim te plannen. *(wikt zijn woorden)* Als theaterbedrijf moet je ruimte hebben om je onderbemande planning bij te sturen waar het noodzakelijk wordt. Door te enge begrotingen vergeet men vaak speelruimte/marge, die je al of niet gebruikt. Anderzijds weet ik uit ervaring - ik hoop dat niemand mij dit kwalijk neemt - dat als er te weinig druk is mensen minder en minder functioneren... Als mensen het niet druk genoeg hebben sluipt er een soort laisser-aller in werkhoudingen, die niet goed is. Het andere is even slecht hoor. Mensen constant onder te hoge belasting zetten is nog veel nefaster. De bekende kerk in het midden zeker? Zoals de meeste van de collegas wordt er de laatste jaren vaker beroep gedaan op freelancers om de tekorten op te vullen. Soms geven we een productie compleet uit handen om de continuïteit in huis en de rust van sommige mensen te garanderen, zodat ze niet van de ene naar de andere productie moeten hollen. Dat is meestal een productie die min of meer einde speelreeks is, al bijna alle centra in Vlaanderen en Nederland aangedaan heeft, links en rechts nog gevraagd wordt. Als er een vraag komt om die productie binnen twee maand in Europa te spelen kunnen we daar vlotter op ingaan. Meestal houden we er toch iemand van eigen mensen bij, kwestie van kwaliteitsbewaking.

Feiten, of dromen?

Ik heb een wiskundige opleiding gehad: feiten."Technisch ingenieur" is een heel droge - maar even boeiende - opleiding. Maar als we stoppen met dromen zijn we dood. Dus: dromen.

Festival d'Avignon of Schaubühne am Leniner Platz?

We zijn best fier dat we afgelopen zomer met "Kasimir en Karoline" in Avignon stonden. Het is niet iedereen gegeven. Het was heavy voor de jongens. Geen plezierreisje, zowel voor cast als crew. We vertrokken met zes technici, plus de mensen van Stageco voor de stellingbouw. Het was een zeer lange weg om alles georganiseerd te krijgen. Vlak daarvoor waren we in Athene. Drie dagen opbouwen, een voorstelling spelen, inpakken en wegwezen. Binnen een maand of twee drie zien we dat wel weer zitten, al mag het met een iets minder complexe voorstelling. Twee, drie voorstellingen in een grootstad, dat is leuk. Dan heb je er zelf wat aan, kan je ook recupereren. In of met de Schaubühne heb ik nog niet gewerkt.

Oranje kuipstoeltjes of rood pluche?

Een bepaalde stoel/zetel hoort vaak bij een bepaalde voorstelling. Johan Simons werkt vrij veel op locatie, in niet traditionele vormen, met een publieksgedeelte dat aangepast is aan de omgeving en de productie. De stoelen kunnen dan best gelinkt zijn aan het soort voorstelling, en deel uitmaken van het totale concept.

Bij het kermisgegeven van "Kasimir & Karoline" passen kuipstoeltjes beter dan rode pluche - zeker op de buitenlocatie -. De oranje kuipstoeltjes moeten wel goed zitten.

"Fort Europa" daarentegen begon zijn speelreeks in een station. Daar werden dan zitjes voor aangemaakt in "stationsbankenstijl".

Kettingtakel of touw?

Voor mij is dat geen dilemma. De toepassing bepaalt wat je nodig hebt. We hebben nog niet zo lang eigen kettingtakels. Het is een afwegen wat je gebruikt. Gezond verstand telt. Soms moet je het gebruik van de kettingtakels wat afremmen, omdat het sneller gaat met een touw. Als je voor een schermpje van drie op vier twee kettingtakels gebruikt ben je niet goed bezig. Het is zoals je twee zakken cement niet gaat halen met een tientonner. *(lacht)* Touwtjes en katrolletjes gaan bijna met elke productie mee. Ze waren ook mee naar Avignon, net als kettingtakels. Ze zijn allebei onmisbaar.

Architectuur of technische ruimte?

(zonder aarzelen) Technische ruimte. Elk moet zijn domein hebben. Het is geen probleem dat architectuur zijn gang gaat in het zaalgedeelte. Alleen, ze moet ondergeschikt blijven aan de reden waarom mensen naar die zaal komen: niet om architectuur te bewonderen, maar om zo goed mogelijk van theater te genieten. Niet om die architectuur te bewonderen. Ik vergelijk het graag als volgt. Ik kan enorm genieten en in bewondering staan voor boeiende, innoverende architectuur, maar ik zou er niet in willen wonen. Net zoals ik voor héél veel mooie vrouwen in bewondering kan staan, maar ik zou ze niet willen onderhouden. Architecten moeten er zijn, anders zou onze maatschappij op niet veel gelijken. Maar er moet véél meer overleg zijn, ècht geluisterd worden naar argumenten en noden van mensen die er dag in dag uit moeten in of mee werken.

Ik wou deze zomer in Wenen persé de Staatsopera bezoeken. Het is een prestigieus gebouw met schitterende facade, trappenpartijen, inkom, foyers, trappenhal. Maar de rondgang en de zaal zel zijn sober, zoals

Oresteia, foto Phile Deprez

"Ik heb grote bewondering voor die acteurs die zich elke dag opnieuw lieten insmeren in de natte kleismurrie en daarin een geweldige prestatie neerzetten, en respect voor de technici welke dagelijks een smurrie van klei konden aanmaken en opkuisen, en voor de kleedsters die na een voorstelling van drie uur nog eens drie uur werk hadden om alles te wassen, in het holst van de nacht, en 's anderdaags opnieuw om 15 uur present waren om de strijk te doen. Voor mij persoonlijk was dit een vernieuwde kennismaking met de Griekse tragedies waar ik eigenlijk geen affiniteit mee had."

het hoort. Geen barokcultuur. In de zaal is er maar één attractiepunt: de kroonluchter, en voor de rest één kijkrichting: de toneelopening. Je merkt wat er belangrijk is: het podium. Die soberheid verraste me. Sommige manteaus zijn een hinder om de zuigkracht van het oog naar het centrum van het toneel te krijgen. Bij "La Strada" (1998) van Niek Kortekaas waren de hele manteau en de koninklijke loges ingepakt in zwarte afstopping en betonachtige structuur. Dat was een verademing. De zaal bleef gezellig, maar je focus werd veel meer gezogen naar het scènebeeld. Een nieuwe zaal is perfect te combineren met een pluchen sfeer. Maak onze toneelopening hoger en breder, geef de twee koninklijke balkons die in het zicht hangen een neutraal cachet, en je hebt een zeer goede zaal.

De Bourlaschouwburg of de Antwerpse Stadsschouwburg?

Geen van beide. Ik hoop dat ze erin slagen om de Bourla - en onze eigenste toren - een grondige verbouwing te geven. Lang geleden was ik aangenaam verrast dat er in Antwerpen eindelijk een groot toneel kwam. Jammer dat het snel daarna de naam bunker heeft moeten krijgen, want dat was het wel: niet geschikt om klassiek teksttheater in te maken. De sfeer van de Bourla of van onze zaal, met een iets groter aantal zitplaatsen, het toneel van de bunker en de faciliteiten van de zaal van de KVS om er een vlakke vloerzaal van te maken... iemand moet eens die mix maken, en hier in Gent neerzetten. *(glimlacht)*. Bij verbouwingen van schouwburgen moet het vaak te snel gaan, start men te laat en durft men nooit ver genoeg doordenken. Het is beter om een schouwburg grondig aan te pakken dan elke schouwburg ieder jaar een beetje te verbouwen, want op het einde voelt iedereen zich zo wat teleurgesteld. Ik ben altijd fier geweest dat de directies van NTG hun schouwburg als een goed huisvader beheerd hebben. Ze hamerden onophoudelijk op verbouwen, en we zijn - bij wijze van spreken - jarenlang blijven verbouwen. Na zovele jaren van verschillende fasen klopt het nog steeds niet. Achteraf bekeken is dit een raar verhaal, geen verwijt aan iemand. Daartegenover was de toestand van de KVS een jammerlijke schande. Het was van binnen en van buiten een afgetakeld, ongezellig, lelijk gebouw. Bij de KVS heeft men vermoedelijk dertig jaar gekankerd over het gebouw, dàn de moed gehad om tabula rasa te maken, waardoor ze over vijfentwintig jaar nog over een goede schouwburg zullen beschikken. Ik ben zo vergroeid en verknocht met deze gezellige theaterzaal, maar in het belang van de sector en de theatertechnici zeg ik: bouw een nieuwe schouwburg. En stop met deze te verbouwen, want je krijgt hem niet meer goed voor de toekomst - of je moet de helft van de horeca van het St-Baafsplein onteigenen -.

Hoogtewerker of ladder?

Twee hoogtewerkers. Het is gewoon veiliger en comfortabeler werken. En zoals Johan Cruyf zei: "Elk voordeel heb zijn eigen nadeel". Op een ladder werken mag gewoon niet meer. Een ladder mag je alleen nog gebruiken om je naar een werkplek te begeven. Nu, we weten allemaal dat in een bepaald stadium van bouwen sommige zaken enkel nog te bereiken zijn met een ladder. Dan moet het wel.
Gelukkig wordt er de afgelopen jaren wel meer rekening gehouden met de gebruiksmogelijkheden van veilige arbeidsmiddelen bij exploitatie van het gebouw. Ik vraag me nog steeds af hoe men vroeger de ramen van die enorme gebouwen poetste. Af en toe vergeet men nog dat iemand later wel ergens op een veilige manier moet bij kunnen.

Analoog of digitaal?

Wat is er nog analoog? Digitaal, natuurlijk. Je moet de vooruitgang

niet afremmen. Maar er zijn in theatertechniek af en toe zaken waar de digitale techniek het laat afweten.
Altijd alles digitaal kan niet, maar we kunnen niet meer zonder. Het is een evolutie die absoluut niet te stoppen is, en die het werken aangenamer, leuker en minder stresserend kan maken. Maar weeg de dingen een beetje af. Een ervaren theatertechnicus lost soms probleempjes op met een eenvoudige mechanische ingreep in plaats van een digitale sturing te laten ontwerpen en aanmaken. Nu kan ik met een aansteker in mijn zak mijn bestanden mee naar huis nemen. In het analoge tijdperk zou dat een camionette met mappen geweest zijn, alsjeblieft! Ik heb heel lang bezwaar gehad om klank van voorstellingen te draaien vanop laptops. Bo Spaenc was dertien jaar geleden een van de eersten om er muziek mee te maken. Dat was voor "Het Oneindige Verhaal" (1996) van Niek Kortekaas. Ik bewonderde wat Bo er muziektechnisch mee kon maken, maar laptops waren toen zo instabiel... . Het gebeurt nog vaak dat ze tijdens voorstellingen crashen. De bedrijfszekerheid is niet altijd 100%. Uiteraard hebben we backups mee voor klank- en lichtcomputers. Het doel blijft altijd en overal: een perfecte voorstelling afleveren. Ik zal nog af en toe de risico's van het digitale *(lees "geautomatiseerde")* in vraag stellen.

De perfecte voorstelling, of twee koffiepauzes en twee maaltijden?

Ik gun iedereen zoveel mogelijk koffiepauzes en maaltijden, maar ik kies voor de perfecte voorstelling. De perfectie bestaat niet, en er zal altijd wel een koffiepauze zijn. *(lacht)* Er mag natuurlijk geen misbruik van gemaakt worden. Als je na één, twee, drie keer bouwen/afbouwen vaststelt dat je nog steeds geen koffiepauze kon nemen, dan moeten er maatregelen genomen worden. En dat kan bij ons. Ik vind het echt niet verantwoord dat mensen zestien uur per dag moeten werken, daarna zelf twee uur moeten auto rijden, vier uur slapen om 's anderendaags weer te rijden, en diezelfde zestien uur te draaien. Iedereen kan dat één keer aan - privé doen we dat allemaal wel eens - maar geen vier weken na elkaar. Je mag er geen systeem van maken. Je moet de nodige ruimte inbouwen dat iedereen de nodige pauzes, maaltijden en nachtrust kan hebben. De uitzonderingen moeten de regel bevestigen. Afhankelijk van de afstanden blijft men ter plekke slapen, of wordt er - naar Nederlands model - een chauffeur opgestuurd om de ploeg te vervoeren van plek A naar B.

Hiërarchie of groepswerk?

(proclameert) De hiërarchie moet er zijn om het groepswerk te sturen. Dit huis is heel sterk geëvolueerd. De baas blijft de baas. Alleen wordt er een grotere autonomie gegeven aan het groepswerk om tot een resultaat te komen waarvan de baas zegt: "ja, da's goe". Of waarvan hij zegt: "dat is niet goed", en wordt er bijgestuurd. Vroeger werd het goede door de baas op tafel gegooid, en dat moest dan maar goed gerealiseerd worden. *"Doe ik de goede dingen, en doe ik ze goed"*. Zelfinitiatief om binnen een groep te evolueren-maken-produceren is veel belangrijker, werkt stimulerend voor de medewerkers en verhoogt de creativiteit - wat onmisbaar is in ons vak -. De jobvoldoening zal in deze groter zijn. Die manier van werken is veel conflictueuser, absoluut. Het vraagt veel meer praatcultuur dan vroeger, veel meer overleg, waar we niet altijd genoeg tijd voor maken.
De doelen van een autofabriek en een theatergezelschap zijn dezelfde: het product. De voorstelling moet goed zijn, zowel op artistiek als technisch niveau. En: we mogen geen verlies maken, wat misschien wel moeilijker is dan zoveel mogelijk winst maken. Mensen die realistisch begroten zijn hierin zeer belangrijk. Het vechten om daarbinnen te blijven, en toch de voorstelling te maken die we willen maken is de grote uitdaging van het groepswerk.
Het groepsdenken is veel belangrijker dan vroeger. Eén plus één is nog altijd meer dan twee. Met groepswerk krijg je meer verantwoordelijkheid. Financiële crisissen kunnen nut hebben om meer kostenbewust

Maeterlinck, foto Phile Deprez
"een mooi staaltje van decorbouw: het plafond werd vier keer herschilderd omdat er toch een vlekje net niet goed zat."

na te denken. Je begint eraan met hangende pootjes. Het duurt een paar maand om het om te buigen in een positieve denksfeer. In het begin ben je bang om twee lijnen op papier te zetten om niet te veel inkt te verbruiken. In het begin remt het de creativiteit, en het handelen. Na zes maand overdreven besparen kan je positief beginnen denken, en resultaten boeken. Als iedereen overtuigd is om twee keer na te denken over een probleem, en een derde keer nog aan tafel te zitten om het met nog een eurocent minder te realiseren, dan zit je goed met je dagelijkse werking, maar ook dat kan enkel als je als groep denkt en werkt. Het zit in het denken van al onze mensen. Zo is energiebewust werken, ecologisch werken slechts een gedachtengoed als het niet door een groep wordt gedragen.

Wim Opbrouck of Stanny Crets?

Stanny is een toffe gast, maar hij zal het me niet kwalijk nemen dat ik voor Wim Opbrouck kies. Ik zie ernaar uit om een nieuwe periode mee te lanceren met Wim als artistiek leider,en als een mooie afsluiter van mijn carrière. Een van de eerste scenografieën van Wim Opbrouck was in het NTG. Dat was "Escalatie ordinair" (1996), "das Scheissespiel" van Werner Schwab in regie van Johan D'Hollander. Dat is een mooie herinnering. Daarna kwam Wim hier lang niet over de vloer, tot hij als acteur terugkwam. Het cirkeltje is rond. De toekomst zal afhangen van vele factoren. Welke acteurs blijven, welke niet? Wie verbindt zich op lange termijn, wie occasioneel? Wim zal uiteraard een eigen repertoire ontwikkelen.

Favoriete producties:

"Opening Night" is een schitterende voorstelling, staat in mijn top 5. Het is een héél goede voorstelling voor een breed publiek, op een heel hoog niveau. De andere? Goh ik zou mijn lijstje voor ogen moeten hebben. Mijn favoriet puur emotioneel? "Peter Pan"! (1984). Daar hebben we dag en nacht als kameraden aan gewerkt, en dan kon je er met je eigen kleine kinderen naartoe komen... Dit was voor Vlaanderen toen grandioos. Ik weet wel, je kan renners van nu niet vergelijken met renners van toen. Zo was "De koning sterft" in zijn tijdsgeest een schoolvoorbeeld van hoe een productie van hoog niveau in groep gemaakt kon worden. Ik hou absoluut niet van Griekse tragedies, maar de "Oresteia"(2007) van Johan Simons vond ik zeer goed - de voorstelling gaf me een andere kijk op de Griekse tragedies -.
Hoeveel stukken ik hielp maken? Geen flauw idee. vijfentwintig jaar aan gemiddeld acht producties, sommige seizoenen twaalf... dat is voor de geschiedenisboeken. Hoelang je ook meedraait, de moeilijkste productie blijft de volgende.

SCENOGRAPHY EXPANDED

VERSLAG

MIRJAM GROTE GANSEY

Begin oktober kwamen samenstellers van scenografie-tentoonstellingen van over de hele wereld bij elkaar in Amsterdam voor een tweedaags symposium. Rode draad was hoe je theatervormgeving op een zinvolle manier kunt exposeren. Mirjam Grote Gansey was erbij.

Op 2 en 3 oktober 2009 vond in het Compagnietheater in Amsterdam het symposium <*Scenography Expanded*> plaats, georganiseerd door de Praagse Quadriennale in samenwerking met de afdeling Scenografie van de theaterschool. Deelnemers aan dit besloten symposium waren de curatoren van de landen die in 2011 aan de Praagse Quadriennale deelnemen. De Praagse Quadriennale, opgericht in 1967, is de grootste internationale expositie en competitie van scenografie ter wereld, georganiseerd door het Tsjechische ministerie van Culturele Zaken en gerealiseerd door het Theaterinstituut van Tsjechië. In de aanloop naar de editie van 2011 organiseert de PQ voor het eerst ook een reeks symposia. In Amsterdam was het eerste, met als doel de discussie op gang te brengen over het exposeren van performance- en theaterontwerpen. In 2010 volgen nog symposia in Riga en Belgrado en in 2011 in Evora, Portugal.

Peter de Kimpe, artistiek leider Scenografie aan de theaterschool, opende het symposium. Scenograaf Boris Kudli ka, general commissioner van de PQ, sprak vervolgens de hoop uit dat het tot een uitwisseling van expertise zou leiden, zodat de grenzen van de scenografie opgerekt kunnen worden en de PQ een platform kan zijn voor de vele, zich uitbreidende disciplines in het theater.

Daarna was het de beurt aan PQ-directeur Pavla Petrová om de nieuwe locatie bekend te maken. Vorig jaar is de plek waar de PQ altijd plaatsvond, het Industrial Palace, door brand verwoest. De tentoonstelling gaat daarom van een 'beurscomplex' naar een museum, the National Gallery. De architectuurexpositie en de studentenexpositie krijgen onderdak op dichtbij gelegen locaties in het centrum van Praag. Ook de data zijn bekend: de volgende PQ is van 16 tot 26 juni 2011.

Tenslotte sprak Sodja Lotker, de artistiek directeur van de PQ. Het ontstaan van de PQ in 1967 was een politieke daad, er werd een plek gecreëerd waar oost en west elkaar konden ontmoeten. Na de val van het communisme moest dat geherdefinieerd worden. Nu wordt de constante herdefiniëring niet meer ingegeven door de politiek, maar door de veranderingen in en binnen het theater zelf. De PQ heeft daarom ook een nieuwe naam gekregen: het is geen International Exhibition of Scenography and Theatre Architecture meer, maar de Prague Quadrennial of Performance Design and Space. Sodja Lotker verwacht dat tijdens de PQ van 2011 duidelijk de laboratoria binnen het theater te zien zullen zijn. Via internet zullen live presentaties worden gegeven, zodat ook landen die niet mee kunnen doen, daar kennis van kunnen nemen. Voor de architectuursectie luidt de belangrijkste vraag: 'Nu de theatrale ruimte centraal staat, wat hebben de theatermakers nodig als architectonische ruimte?'

De PQ zal in 2011 een kruispunt zijn waar alle disciplines elkaar ontmoeten, van interactieve media en performance tot architecturale ruimte, licht- en geluidsontwerp.

In het centrum van Praag zal een kleine expositie van zo'n dertig kostuums te zien zijn met als thema 'extreme materialen, extreme kostuums'. De PQ hoopt het Laterna Magica theater van Joseph Svoboda te krijgen om het licht- en geluidsontwerp te presenteren. Boris Kudli ka en Stephen Brown (sounddesigner) zijn hier de curatoren. Wellicht komt er ook nog een miniatuur 'Showtech' met presentaties van theatertechnologie.

In het panel van links naar rechts Reija Hirvikovski (Finland), daarachter Tali Itzkaki (Israël), de tolk en Yukio Horio (Japan), Christina Lindgren (Noorwegen), Catarina Fortuna (Portugal) en moderator Arnold Aronson (USA). Foto (c) Janne Sterke

Herinneringsruimte

Tijdens de PQ wordt werk tentoongesteld dat in de vier jaar daarvoor in de deelnemende landen is gemaakt. Op vrijdagmiddag presenteerden curatoren uit de verschillende landen hun ideeën over het exposeren van scenografie. Waar het om gaat is dat de werken een nieuwe waarde krijgen door de manier van exposeren. Het tonen van maquettes, videofilms en kostuums, noem het 'archivering', is dood. In een nieuwe context kan dat herijkt worden.

In korte presentaties werden filosofie en concept van de diverse inzendingen besproken. Nieuw Zeeland had in haar inzending van 2007 <*Blow Up*> als uitgangspunt. De geselecteerde theaterproducties werden door de manier van exposeren een nieuwe herinneringsruimte. Hun inzending voor 2011 heeft de werktitel <*Head-Space- Home-Body*> meegekregen. De performanceruimtes worden in kaart gebracht en zullen op een 'psycho-geografische' manier herschapen worden tot een nieuwe tastbare ruimte.

Amerika wil werk van de jonge generatie insturen: <*Embody selfcriticism*>. Nu Obama president is, is de jonge generatie weer positief en hoopvol. Het gaat om multidisciplinaire producties van jonge idealisten, die werken in sociaalpolitieke context. Als voorbeeld werd Paul Chan genoemd. Hij plaatste <*Wachten op Godot*> van Beckett op de ruïnes van New Orleans.

Er werd gesproken over het tentoonstellen van kostuums, hoe je de sociologie van een kostuum kunt laten zien, de rol van het kostuum in de voorstelling, hoe lijf en kostuum zich tot elkaar verhouden. Over dat de theaterruimtes verhalen moeten vertellen en dat die verhalen in Praag ook duidelijk moeten worden. Conclusie na deze presentaties was dat ruimtes een geheugen hebben. Dat de expositie de herinnering van de dynamische voorstelling toont, maar in de expositie een installatie moet worden die de mogelijkheid voor toekomstige ruimtes in zich draagt. De scenograaf moet, voor hij op de PQ zijn werk toont, zijn werk opnieuw bekijken, herijken: wat is er met het werk gebeurd in de afgelopen vier jaar? Hij moet proberen dit werk als een doorgaand proces te beschouwen, het niet te reconstrueren, maar te trans-

formeren in een ruimtelijke tentoonstelling die dit werk recht doet. Er werd ook gesproken over de mogelijkheid de competitie achterwege te laten, maar voor veel landen is dit juist noodzakelijk om fondsen te krijgen om mee te doen. Het is al moeilijk genoeg dit geld te genereren. Deze eerste dag werd besloten met een borrel en hapjes, gelegenheid tot netwerken.

Denkgereedschap

Zaterdagochtend waren er twee korte presentaties, de eerste gemodereerd door Arnold Aronson (USA), voorzitter van de theater- en kunstopleiding van de Columbia Universiteit, de tweede door Thea Brejzek, professor aan de universiteit van Zürich.
Er werden vooral veel vragen gesteld: is er een methode om het analyseproces van visueel denken te tonen? Hoe breng je het proces van creatie over in plaats van de dode eindconclusie? Hoe laat je het ontoonbare proces tussen ontwerper en regisseur zien? Hoe laat je het scenografisch denken zien, als je het verhaal niet toont, als er geen licht is? Een maquette is het denk-gereedschap op weg naar een voorstelling - je stelt ook geen hamer tentoon. Lege kostuums zijn dood, hebben geen verbinding meer met de acteur, met het lichaam. Zelfs wanneer het een spectaculair kostuum betreft, dan zie je iets geweldigs en extreems, maar je weet niet welk doel dit kostuum diende in het totaal van de voorstelling. Hoe laat je een proces zien dat voortdurend in beweging is? Er werd de wens uitgesproken nieuwe manieren van tentoonstellen te ontwikkelen, die misschien wel maquettes overbodig maken. Waardoor de expositie geen archief is maar een levendig geheel. Niet alle sprekers stonden op dezelfde lijn. Sommigen vinden het juist van belang dat je laat zien dat het werk goed bewaard wordt. Ook het museale aspect is van waarde.
De ochtendsessie werd afgesloten met vragen uit het publiek. Daarin bleek dat de Nederlandse inzending van 2007 <*De ziel van de ontwerper*> internationaal veel heeft losgemaakt. Finland wil graag ook zoiets tot stand brengen. Het uitgangspunt van onze inzending, om het proces te tonen, heeft de filosofieën van de andere landen over hun inzending ook aangescherpt. Men wil meer het proces zien dan het eindproduct, men wil veel live performances, men wil graag dat de PQ de theatraliteit van de tentoonstelling zelf zal laten zien. Het mag geen museum worden, het moet bruggen slaan tussen beeldende kunst en theater. Een platform om speels de ideeën te testen.

Pelgrimstocht

In de middagsessie bleek dat Tsjechië voor de dramaturgische benadering kiest. Licht en geluid creëren al ruimtes, zij gaan nu op zoek naar een postmodernistische, niet klassieke benadering. Theater als installatie, het decor in beweging.
Engeland onthulde het thema van hun inzending: <*TransFORM: transformation and Revelation*>. Zij willen het publiek een verhalende reis laten maken door de grote hoeveelheid werken. En in navolging van de Nederlandse inzending van 2007 willen zij in de geest van de ontwerper duiken om het ontwerpproces te verklaren en te onthullen.
Het motto van Georgië is een tekst van Prospero uit <*De Storm*> van Shakespeare: 'We are such stuff as dreams are made on, and our little life is rounded with sleep.'
Zij hebben in hun kunstenaarsbond twintig jaar gevochten om hun onafhankelijkheid te herstellen. De politieke invloed op de werken van de artiesten is onontkoombaar, het is in hun kunsten besloten.
Mexico geeft de inzending van 2011 de titel <*Zoom in-Zoom out*>. De inzending is ingericht met technieken uit andere disciplines, zoals fotografie, video, geluid en architectuur. Dat geeft genoeg verbeelding om de manier van exposeren verder te onderzoeken.
Frankrijk doet in 2011 weer mee en laat van Ophélie Bertout uit Frankrijk haar <*Parapli*> zien, <*Light makes Shapes*>. Geïnspireerd op de Japanse vouwkunst Origami. Dit al vaker tentoongestelde object wil men een nieuw theatraal leven geven, in samenwerking met de choreograaf Frederic Lescure en zijn groep L'Echappée om de relatie te maken tussen dans en architectuur.
De sessie werd weer besloten met vragen en opmerkingen. Het verhalende element was voor veel deelnemers belangrijk. Arnold Aronson riep op de komende editie van de PQ te zien als een pelgrimstocht. We hebben het Industrial Palace moeten verlaten, we gaan naar the National Gallery, we nemen de bezoekers mee op deze reis die onszelf en de kijk op scenografie transformeert. Thea Brejzek wil graag dat de nationale curatoren meedenken hoe een breder publiek te bereiken valt. Aan iedereen de uitdaging om mensen op de PQ attent te maken, de regisseurs, de dramaturgen, de critici, de liefhebbers. De PQ is een plaats voor ontmoeting en inspiratie, dit moet bijdragen aan een continue dialoog die de bron kan zijn van voortdurende vernieuwing. De vorige studentententoonstelling zou een spiegel kunnen zijn voor de landeninzendingen: de rauwheid, het onaffe, het organische. En met kleine budgetten en frisse geesten toch veel dingen tonen.

Gelaagdheid

Het was een interessant en drukbezocht symposium, met deelnemers uit 29 landen waaronder ook landen als de Filipijnen, Bulgarije en Brazilië. Veel deelnemers uit Groot-Britannië, uit Nederland slechts een handjevol ontwerpers. Het is een goed idee om deze symposia te organiseren op weg naar de PQ van 2011, al realiseer ik me dat het voor vele deelnemende landen niet mogelijk is naar deze symposia af te reizen. Ik neem aan dat een breder bereik via het web in het verschiet ligt.
Het is altijd een uitdaging om theatervormgeving tentoon te stellen. Theater is vergankelijk, maar vooral ook dynamisch. De tijdsfactor is een belangrijke pijler, dat valt niet makkelijk in een statisch beeld te vatten. Wat je achteraf kunt tonen is de gestolde tijd of een arbitraire registratie. Arbitrair, omdat de kadrering nooit gelijk loopt met het concept en de daaruit voortgevloeide vorm van de productie. Het doel van een registratie is immers archivering en niet de herverbeelding van een gelaagd theatraal concept.
De vragen die altijd opkomen als nagedacht wordt over het exposeren van theatervormgeving zijn in dit symposium gedefinieerd en hebben een diepere gelaagdheid gekregen. Dat is goed. Er zijn kijkjes in de keuken gegeven, er is immers niets te verbergen, en dat schept de mogelijkheid op elkaar te reageren, wat de tentoonstelling in Praag zelf alleen maar interessanter maakt. In juni 2011 kunnen we in Praag zien of dit de meerwaarde heeft gekregen die nu voorzien wordt.

<Scenography Expanded werd ondersteund door het Kenniscentrum Research Project Art Practice and Development van de theaterschool en kreeg financiële ondersteuning van het Cultuurprogramma van de Europese Unie.>

Uit zichtlijnen n° 127

INFO - SYMPOSIA

IN LATVIA - BELGRADO - EVORA

surf naar

www.intersection.cz

BASTT NIEUWS

ECO-Opleidingen

Module 1: Meetinstrumenten & Actievormen (Introductie)

Doelgroep
Deze module is bedoeld voor iedereen die iets wil betekenen op het vlak van ecologie in de culturele sector. Milieu- of veiligheidscoördinatoren, facility managers, podiumtechnici, personeelsverantwoordelijken, stafmedewerkers, iedereen die een opdracht kan hebben op vlak van interne milieuzorg en daarbij overtuigd is van het belang om ook het personeel actief bij dit proces te betrekken. Deelnemers van alle niveaus en functies zijn welkom om te leren hoe ze het draagvlak voor milieuzorg in hun organisatie kunnen vergroten.

Inhoud
Deze module is een ideale introductie; de milieuproblematiek wordt toegelicht, wat is de ecologische voetafdruk, wat gebeurt er met het klimaat, waarom moeten we er in onze sector iets aan doen... ?
Meetinstrumenten en actievormen voor ecologische gedragsverandering op de werkvloer vormen de kern van deze module.

Docent
Kristof Daniëls werkt bij Ecolife, een vzw die ondersteuning biedt aan ecoteams in diverse organisaties en ecoscans uitvoert.

Praktisch
dinsdag 12 januari 2010, 9.00u - 13.00u
AB, Brussel
Gratis voor werknemers van PC 304/€ 60 voor BASTT-leden/€ 72 voor andere deelnemers

Module 2: Gebouwenbeheer
Deel 1: een milieubewust bedrijfsklimaat

Doelgroep
Deze module is vooral gericht op gebouwenbeheerders, facilitymanagers en andere mensen die betrokken zijn bij de zorg van een gebouw, of mensen van zakelijke afdelingen in het algemeen.

Inhoud
Alle concrete stappen binnen het ecologisch parcours van de AB worden toegelicht. De genomen acties in de AB hebben geleid tot een kostenbesparing, waardoor nieuwe investeringen mogelijk worden om toekomstige ecologische ambities te realiseren. Alle aspecten van gebouwenbeheer komen stap voor stap aan bod. Met deze acties kan de cursist onmiddellijk aan de slag in zijn eigen organisatie. Mensen die betrokken zijn bij dossieropmaak leren hoe een milieudossier effect kan hebben in termen van goede resultaten en financiële implicaties.

Docent
Marc Vrebos, technisch directeur AB

Praktisch
donderdag 14 januari 2010, 9.00u - 11.00u
AB, Brussel
Gratis voor werknemers van PC 304/€ 30 voor BASTT-leden/€ 34 voor andere deelnemers

Module 2: Gebouwenbeheer
Deel 2: visualisatie-software

Doelgroep
Deze module is vooral interessant voor theatertechnici en mensen die te maken krijgen met de inrichting van lichtinstallaties en ruimtes. Zowel productiemensen van tourneegezelschappen als van receptieve huizen kunnen hiermee aan de slag.

Inhoud
Voorbereiding van de lichtplannen voor podiumactiviteiten op een visueel interessante manier kan een grote energiebesparing met zich meebrengen. De gebruikte software is van dergelijke kwaliteit dat de creativiteit verhoogt, waardoor tijd en energie gespaard worden. Het eindeloos zoeken naar resultaat tijdens het richten van spots is van de baan... Kris toont in detail hoe je aan de slag gaat met deze software en waarom deze een interessante kostenbesparing teweeg brengt.

Docent
Kris Noerens werkt sinds jaar en dag met visualisatietechnologie

Praktisch
donderdag 14 januari 2010,11.00u - 13.00u
@ AB, Brussel
Gratis voor werknemers van PC 304/€ 30 voor BASTT-leden / € 34 voor andere deelnemers

Module 3: Green Production Files & Calculator

Doelgroep
Iedereen die te maken krijgt met creatie in de culturele sector (productiemensen, scenografen, theatertechnici van gezelschappen, receptieve huizen of werkplaatsen...) kan hier nuttige informatie uit putten.

Inhoud
Johan benadert ecologie in het productieproces vanuit zijn eigen ervaring bij het maken en begeleiden van producties. Hij stelde een ecologisch programma op voor Rosas & Parts. Delen ervan zijn reeds gerealiseerd met duidelijk succes. In deze cursus worden alle mogelijke ecologische acties verwerkt in het productieproces. Tools, zoals de "Carbon Calculator" worden ontleed tot praktische tips en duidelijke resultaten.

Docent
Johan Penson, technisch directeur ROSAS / P.A.R.T.S., coördinator van het traject 1

Praktisch
donderdag 14 januari 2010, 14.00u - 18.00u
AB, Brussel
Gratis voor werknemers van PC 304/€ 60 voor BASTT-leden/€ 72 voor andere deelnemers

Inschrijven
Je kan inschrijven voor de afzonderlijke modules of voor het hele pakket !

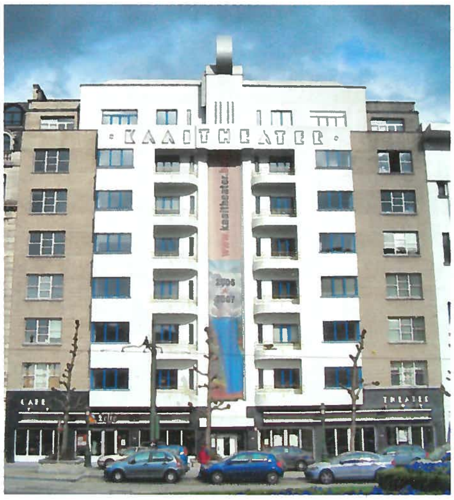

BASTT - Belgische Associatie van Scenografen en Theatertechnici
Sainctelettesquare 19, 1000 Brussel
bastt@bastt.be, www.bastt.be

VARIA

FOTOIMPRESSIE VAN DE SUCCESVOLLE KLIMAATCONFERENTIE

BASTT-VTI OP 19 11 09

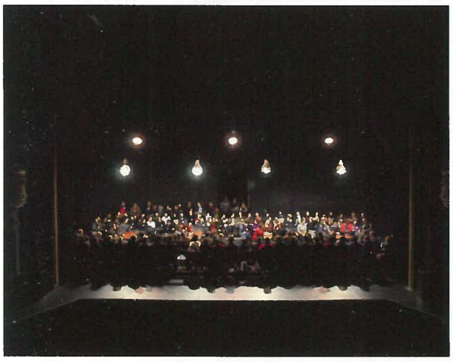

Foto's Yvers De Bruyckere

Holomax

Live 3D projectie is eindelijke haalbaar door goede samenwerking tussen LIVElab, Hulskamp, Crossmedia Factory en HVR Show-equipment. Door middel van projectie op een speciaal ontworpen folie kunnen 3 D beelden moeiteloos gecombindeerd worden met live - entertainment of theater.

meer info op www.holomax.nl

Wireless manager

De Wireless system manager is een professionele software oplossing om draadloze systemen voortdurend te controleren en voor te bereiden. De software, te gebruiken voor live theater, studio's of evenementen is een handige tool om instellingen van de zenders voor te bereiden, offline. Eens in het theater kunnen de settings eenvoudig worden ingeladen in het systeem. Daarnaast beschikt de WSM over een een spectrum Analyser en werkt op zowel PC als MAC.

http://www.sennheiser.be/belux/home_fl.nsf/root/spec_wsm

Vieta stelt voor: de LA-serie!

De LA-Serie is het nieuwste Vieta product: compacte, high-quality, self-powered speakers, geschikt voor zowel draagbare toepassingen als vaste installations. Eerste speaker die de combinatie van main PA en monitor speaker probleemloos combineert.

De nieuwe speakers zijn geschikt voor zowat alle toepassingen en zijn beschikbaar vanaf november. Ze bieden een exellente sound voor een zeer scherpe prijs. De handvaten zitten bovenaan de speakers zodat ze makkelijk in en uit een flightcase kunnen worden gehaald.

www.ampco.be

Handzame videocamera

Wat is het laatste moment dat je eigenlijk op video had willen vastleggen, maar niet kon omdat je geen videocamera bij de hand had? Toen je collega's aan het pesten was met een R/C helikopter? Toen je dochter voor het eerst van de glijbaan afkwam? Of toen je hond verkleed was als Yoda uit Star Wars?

Het wordt tijd dat je 's werelds simpelste en handzaamste videocamera overal met je mee naartoe neemt. Voor het eerst kun je video's opnemen wanneer je wilt, zonder het gedoe en de kosten van een grote videocamera.

De Flip Mino HD is zo makkelijk in gebruik dat iedereen van 5 tot 105 voor regisseur kan spelen: druk op de grote aan-knop, druk op de rode knop, focus op iets boeiends met het 1,5 inch scherm en boem, je bent Stanley Kubrick. Focussen hoeft niet, dat gaat automatisch. Zoomen kan tot 2x zodat je de geluidsman, gaffer, best boy en de rest van de crew buiten beeld kunt houden.

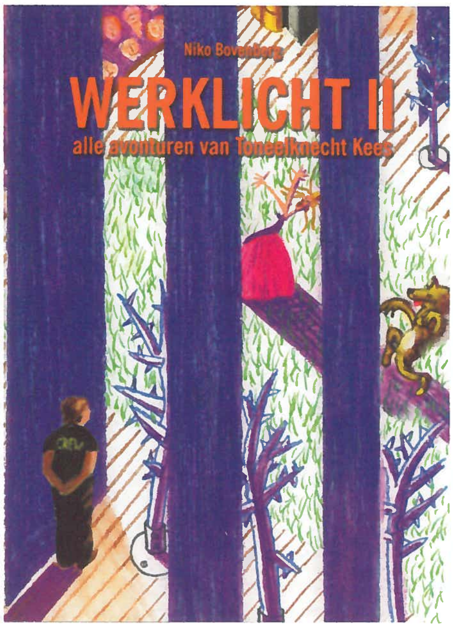

Verlicht II Niko Bovenberg
ISBN 978-90-814464-4-0
www.vpt.nl

Het zal je goed doen om te horen dat de Flips net als Gremlins, de AIVD en motten excelleren in donkere situaties. Je hebt dus geen studiobelichting nodig om een lachende baby te onderscheiden van de kachel.

Wanneer je klaar bent klik je het knopje 'USB', waarna een USB-poort uit de zijkant klikt. Zonder kabels en drivers sluit je de Flip aan op een computer en download je je meesterwerken om ze, bijvoorbeeld, op YouTube te zetten. Kost je één minuut, hooguit.

Stalen 'Velcro' draagt 35 ton

Ingenieurs van de Technische Universiteit München in Duitsland hebben een extra sterke klittenband gemaakt voor industriële toepassingen: één vierkante meter ervan kan een last van 35 ton dragen, tot een temperatuur van achthonderd graden. Dat meldt *New Scientist*. Na gebruik kan de industriële klittenband zonder speciale werktuigen weer worden losgemaakt en hergebruikt.

Net als alledaagse klittenband die kleren bij elkaar houdt (bekend onder de merknaam 'Velcro') werkt de Duitse klittenband met piepkleine haakjes en lusjes. Alleen zijn die van staal gemaakt.

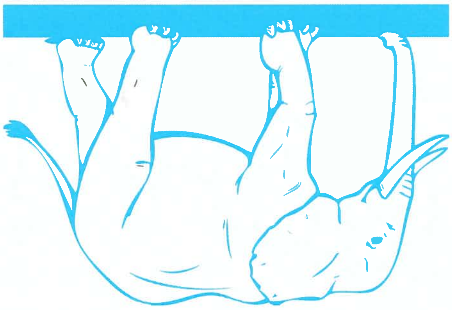

ALP-LIFT®
kwaliteit op hoogte
la qualité en hauteur
hoogwerkers
nacelles
élévatrices
montageliften
nacelles
www.alplift.be
3003-002